

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS, LJUBLJANA - LETO XXI - ŠTEVILKA 6-7 - JULIJ 1980

PLANINCI SO RAZVILI PRAPOR

PRAPOR JE RAZVIT... Direktor delovne organizacije Saturnus ing. Miha Košak slavnostno razvija prapor PD Saturnus. Slavnosti na Sedmerih triglavskih jezerih je prisostvovalo več kot 70 članov

našega društva, gostje iz Makedonije - člani pobratenega PD George Naumov iz Bitole, predstavniki Planinske zveze Slovenije in PD Matica ter predstavniki delovnih organizacij TEOL in Ona On.

»ŽIVI SREČNO U SLOBODI, LJUBAV NAŠA NEK TE VODI...« izlila se je »Jugoslavijo...« iz src in grl planincev, izlila se in olepšala

že itak prelepo planjavo... in potem se vrnila kot odmev ljubezni - v srca, segajoč do njihovih najbolj skritih koticov...

Nadaljevanje na str. 2

VPLIV DEVALVACIJE NA NAŠE POSLOVANJE

Začetkom letošnjega junija so zvezni organi sprejeli sklep o devalvaciji dinarja. Nacionalna valuta je glede na tuje »razvrednotena«, v povprečju za 30 odstotkov. O vzrokih devalvacije so naši množični mediji poročali na dolgo in široko - v začetku nekoliko »sramežljivo«, kasneje pa vse bolj odkrito in poglobljeno. Zahvaljujoč temu smo bolj ali manj začeli dojemati, da se pod površjem tisočerihi vzrokov lahko razbere tisti temeljni - naše delo, tj. nedelo. Z devalvacijo smo samo odkrito priznali njegovo vrednost. Vemo kaj pričakujemo od »preračunavanja« in si nismo povsem na jasnem kakšne bodo dejanske posledice. Le eno je vsem jasno: Če je temeljni vzrok padca vrednosti denarja »vskladiščen« v našem dosedanem odnosu do dela in porabe, potem so tudi posledice tega ukrepa odvisne od našega nadaljnjega obnašanja znotraj tega razmerja.

Direktor naše delovne organizacije ing. Miha Košak je poskušal na sestankih organov samoupravljanja podati sedanjo podobo posledic devalvacije na poslovanje Saturnusa.

Učinki devalvacije dinarja na Saturnusovo poslovanje?

Miha Košak, direktor DO Saturnus

»V tem trenutku ni mogoče podati natančne opredelitve vseh učinkov, ki jih bo imela devalvacija dinarja na poslovanje naše delovne organizacije. Izredno je namreč pomembno, kako bo padec vrednosti nacionalne valute uplival na gibanje cen domačih materialov, po drugi strani pa nas lahko prizadene tudi zmanjševanje povpraševanja po naših proizvodih. Dolgoročno gledano, ta sekundarna učinka devalvacije, lahko v veliko večji meri škodujeta naši delovni organizaciji, kot, danes že vidni in izračunljivi učinki, ki izvirajo iz naše menjave s tujino.

Točno je ugotovljiv vpliv znižanja vrednosti dinarja na kreditne obveznosti naših temeljnih organizacij nasproti inozemstvu. Iz knjigovodstvenih podatkov je razvidno, da so se kreditne obveznosti TOZD Tovarne embalaže povečale za več kot 858 starih milijonov, TOZD Tovarna Avtoopreme za okrog 350 milijonov in TOZD Orodjarna in vzdrževanje približno za 203 milijone. Račun nam pove, da so se obveznosti delovne organizacije do inozemskih »posojilodajalcev« podražile za celih 1.413 starih milijonov.«

Naša delovna organizacija je, gledano v celoti, devizni pasivec. Precejšen del repromateriala je iz uvoza. Z devalvacijo je ta material postal za 30 odstotkov dražji.

ing. KOŠAK

»Neposredno podražitev repromateriala ne prizadene Saturnus, razen kar zadeva manjših stroškov za barve, lake, lepila itd. tj. za tiste materiale, ki jih kupujemo sami v tujini. V strukturi uvoženih materialov je vrednostno največji delež bele pločevine. Ker je Saturnus s podpisom samoupravnega sporazuma med izdelovalci in kupci embalaže postal le predelovalec bele pločevine, (kar pomeni, da so pravzaprav kupci embalaže tisti, ki uvažajo naš osnovni repromaterial) je breme podražitve, za enkrat, na ramenih »potrošnikov« embalaže. Prav to lahko povzroči upadanje povpraševanja po naših izdelkih. Enostavno - embalaža iz bele pločevine postaja, v sedanjih pogojih gospodarjenja in pri sedanjih dohodkovnih odnosih, predraga. To uporabnike embalaže naravnost sili k iskanju novih možnosti in načinov pakiranja in konzerviranja.«

Seveda je že danes povsem na dlani, da bo »razvrednotenje« dinarja različno vplivalo na naše temeljne organizacije, pač odvisno od njihove proizvodne usmeritve in razmerja med uvoženim materialom in izvozom izdelkov.

ing. KOŠAK

»Temeljna organizacija Embalaža več uvažata kot izvažata ter je za pričakovati negativne učinke devalvacije. Točno vrednost teh učinkov težko ocenimo, saj je ta močno odvisna od realizacije proizvodnega načrta. Toda izgledi za realizacijo so že dalj časa, zaradi problemov pri obskrbi z belo pločevino, zelo dvoumljivi (zato se že pripravljata rebalans). V kolikor bi v celoti izvršili plan bi razvrednotenje

Nadaljevanje na str. 2

dinarja dalo negativen učinek v višini 2,5 stih milijard. Seveda bo ta številka, zaradi zmanjšanja in preusmeritve proizvodnje, precej manjša. TOZD Tovarna avtoopreme izvažata velik del svoje proizvodnje, bodisi neposredno, ali preko kooperantskih povezav. Če bo ta temeljna organizacija v celoti izvršila svoj izvozni program, se bo toletni poslovni efekt celo povečal - približno eno milijardo 877 starih milijonov.«

Računa sta napravljena na predpostavki, da bodo domače cene ostale nespremenjene. Vsako povišanje teh cen bi povzročilo poslabšanje poslovnega uspeha delovne organizacije. Tudi zmanjšanje povpraševanja po naših izdelkih, zaradi skrčevanja proizvodnih programov uporabnikov, lahko bistveno poveča pomen negativnih učinkov devalvacije na poslovanje našega kolektiva.«

TOZD - Orodjarna in vzdrževanje?

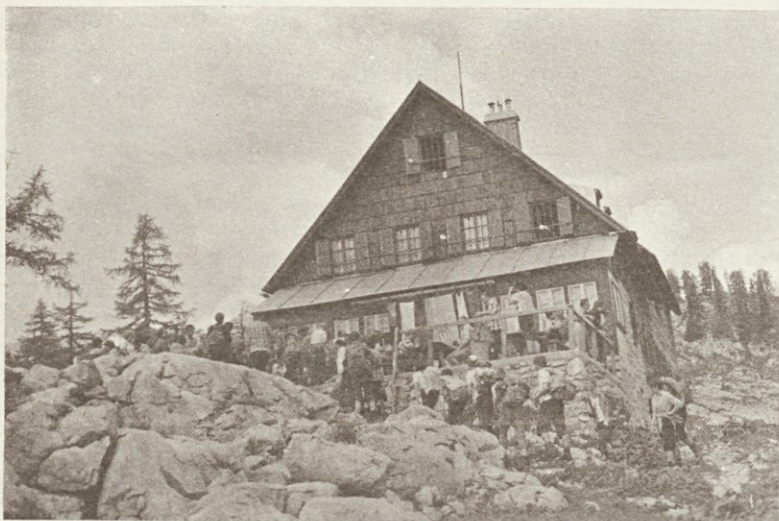
»Direktni vpliv devalvacije na to temeljno organizacijo je nizek, zaradi majhne odvisnosti od uvoza. Vendar pa je to le površna ocena. Če upoštevamo dejstvo, da smo pri razmišljanjih o preusmeritvi proizvodnje temu tozdu, ki je do sedaj proizvajal in nudil usluge predvsem za notranje potrebe delovne organizacije, namenili precej pozornosti in sredstev za modernizacijo, potem se učinki devalvacije pokažejo v bistveno drugačni luči. Nakup uvožene strojne opreme je postal dražji za približno 30 odstotkov, kar bo podražilo usluge te temeljne organizacije in tako negativno vplivalo na poslovanje celotnega Saturnusa.«

Ali bo devalvacija terjala kakšne posebne ukrepe znotraj delovne organizacije?

»Nobeni novih ukrepov. V delovni in temeljni organizaciji so že veliko pred devalvacijo sprejeti stabilizacijski programi ki imajo skupni imenovalec povečanje storilnosti in učinkovitosti dela slehernega člana kolektiva. Lahko bi rekli, da smo zadovoljni z dosedanjim izvrševanjem konkretnih nalog iz teh programov. Devalvacija je le eden izmed ukrepov za stabilizacijo jugoslovanskega gospodarstva - za to pa je pogoj delati boljše kot do sedaj. Še enkrat preberimo stabilizacijske programe in jih čim bolj dosledno izvršujemo - to je edina pot, ki pelje k uspešnejšemu gospodarjenju in ublažitvi (če že ne popolni nevtralizaciji) učinkov, ki jih prinaša razvrednotenje dinarja.«

Foto utrinki

NA SEDMERIH TRIGLAVSKIH JEZERIH

»VSI SKUPAJ, NIHČE NI ZAOSTAL...« prihod pred kočjo na Sedmerih jezerih.

»OD VARDARA PA DO TRIGLAVA...« - predstavniki PD George

Naumov bere listino o pobratenju med bitolskimi planinci in planinci Saturnusa.

POČITEK NA ČRNEM JEZERU

PO KOMARČI NAVZGOR, PO KOMARČI NAVZDOL... navzgor hitijo zaljubljeni v gore, voda pa bi rada poiskala mir v dolini Savice, a trmasta Komarča ne dovoli lagodnih popotovanj. Zato je tako mikavna.

Program je povezoval SLAK... Harmoniko je na Komarčko nosil SLAK... zvečer je za vzdušje poskrbel SLAK... in potem kot jagnje zaspal že ob 10 uri... Do jutra tudi vina ni prebavljaj, zopet, SLAK...

Glas Saturnusa izdaja DO Saturnus, 61000 Ljubljana, Ob železnici 16, telefon 44-466.

Glavni in odgovorni urednik Ljubiša Savovič, dipl. novinar.

Uredniški odbor: Marjan Dobritovič, Bogomir Jaklič, Boris Jenko, Franc Lebi, Adolf Majnik, Edo Martinčič, Zdravko Petrič, Ksenija Princič, Dragica Zupančič.

Tisk: Saturnus; oddelek tiska na papir. Po mnenju Sekretariata za informacije IS Skupščine SR Slovenije, št. 412-1x72 z dne 8.9.1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.

Pobrateni mesti: Ljubljana in Reka. To leto smo bili gostitelji mi. Saturnužani smo pričakali delavce MGK Rijeka in jih popeljali na Javorniški rovt. Pozdrav dobrodošlice je izrekel ing. Teodor Kralj, direktor TOZD - Tovarne embalaže.

(obdobje od 1945 - 1965)

Po končani vojni je bilo potrebno vspostaviti v tovarni normalne pogoje za delo, ker so se pojavile velike potrebe po naših izdelkih. Poleg obnove tovarne so se delavci Saturnusa lotili skoraj vseh obnovitvenih del, ki so potekala na območju Ljubljane in širše okolice. Vrsta udarnic in udarnikov je na najboljši način izkazovala voljo in veselje do obnove domovine. Bili so to časi zanosa.

Tudi v tovarni so bili doseženi lepi uspehi. Vrednost proizvodnje je nenehno naraščala, zlasti po letu 1950, ko so delavci izvolili prve samoupravljavce.

Samo dva meseca po sprejetju Temeljnega zakona o gospodarjenju z različnimi gospodarskimi podjetji in višjimi gospodarskimi združenji (ta zakon, ki se pogosto imenuje enostavno Zakon o delavskih svetih, je bil sprejet v skupščini SFRJ 27. junija 1950. leta) je bil v Saturnusu izvoljen prvi delavski svet, z enoletnim mandatom.

Prvi delavski svet v Saturnusu je imel omejene pravice. Njegovi delegati so odločali le o plačilnih skladih in sredstvih za enostavno reprodukcijo (beri: o sredstvih namenjenih za mezde delavcev), vsa druga vprašanja pa so reševali državni organi z direktivami.

Odločanje v podjetju je še vedno bilo skoncentrirano v rokah upravnega odbora in direktorja.

Delavski sveti so se pokazali uspešnejši od državno-upravnih organov, zlasti ob vprašanjih izbire asortimana izdelkov, njihove kakovosti in prodora na tržišče.

Le ta 1961 je bilo celotno podjetje razdeljeno na pet ekonomskih enot, v vsaki izmed njih je bil izvoljen delavski svet. Vse to je omogočalo, da se je v samoupravni sistem vključilo še več članov kolektiva.

V obdobju med 1950. in 1965. letom se je povečala zazidana površina proizvodnih obratov od 6.621 na 19.963 kvadratnih metrov. V tem obdobju ne le, da se je hitro povečeval fizični

obseg proizvodnje, temveč se je zelo hitro dvigovala tudi delovna storilnost, kar vse je prispevalo k rasti standarda zaposlenih. Cela vrsta delavcev se je vselila v novozgrajene bloke in hiše.

Z gospodarske strani gledano je leto 1962 eno izmed najbolj pomembnih v zgodovini Saturnusa. Z dograditvijo novih prostorov za proizvodnjo avtoopreme, pripojitvijo Agroindusa v Zalogu (ta je bil preurejen za proizvodnjo konzerv) ter Plastike kot pomožnega oddelka za Avtoopremo. je bila v tem letu ustvarjena možnost za hitrejšo rast proizvodnje.

Istočasno so bila (z nabavo tiskarskih strojev, Bodymackerja in nekaterih drugih strojnih naprav) odpravljena hujša ozka grla v proizvodnji, kar je pripomoglo njeni boljši organiziranosti in učinkovitejšemu usklajevanju posameznih delovnih postopkov.

Velika vlaganja v razširitev proizvodnje in izboljšanje organizacije dela ter ugodni tržni pogoji so pripomogli, da se je proizvodnja v letih 1961 - 65 skorajda potrojila, pri tem pa je število zaposlenih zrastle za polovico.

V letu 1965 je prišlo do manjše krize, zlasti zaradi problemov prodaje avtoopreme. Strojne kapacitete niso bile v popolnosti izkoriščene.

V tem letu je cvetela proizvodnja konzervnih škatel. Okrog 50 odstotkov celotne Saturnusove proizvodnje je slonelo na tem izdelku. Takratni direktor Saturnusa tov. Rakovšček je optimistično gledal na povečanje deleža proizvodnje limenih škatel v celotni proizvodnji podjetja:

»Z integracijo z različnimi sorodnimi podjetji se bo proizvodnja konzervnih škatel še bistveno povečala in bomo z njo zadovoljili več del potreb jugoslovanske konzervne industrije. S to

integracijo si bomo zagotovili specializacijo proizvodov po posameznih linijah, kar bo vplivalo na večjo storilnost dela in pocenitev proizvodnih stroškov.«

Nekaj podatkov iz »zaključnih računov« za obdobje 1961 - 1965

DOHODEK (v standardiziranih cenah in starih milijonih)

Leto	Bruto proizvod Saturnusa	Število zaposlenih	Bruto proizvod na zaposlenega
1961	3.511	1054	3,3
1962	4.696	1075	4,4
1963	6.312	1289	4,1
1964	8.291	1521	5,5
1965	9.443	1537	6,3

ČISTI DOHODEK

Leto	Čisti dohodek Saturnusa	Število zaposlenih	Čisti dohodek na zaposlenega
1961	813	1054	0,77
1962	911	1075	0,85
1963	1252	1289	0,97
1964	1769	1521	1,16
1965	2450	1537	1,59

Iz zgornjih podatkov je razvidno, da so se sredstva s katerimi je razpolagalo podjetje zelo hitro povečevala, tako v masi kot na osebo. Temu je,

poleg sprememb v sistemu samoupravljanja po sprejetju ustave iz leta

Nadaljevanje na str. 9

PISMA UREDNIŠTVU

V tem koticu objavljamo na naš naslov prispela mnenja, opažanja, predloge, »pritožbe«, itd.... Pravkar zapisani stavek je že tako obrablje v našem časnikarstvu, da se bralci pri srečanju z njim raje takoj »preselijo« na naslednjo stran, povrh pa že neumno zveni, saj je 90 odstotkov papirja našega glasila namenjeno prispevkom članov kolektiva. Če temu dodamo, da se uredništvo Glasa Saturnusa ne more preveč pritoževati zaradi pomanjkanja sodelavcev, potem je kot na dlani vprašanje: »Čemu posebni klici in posebni koticiki?«

Najbrž gre za vsebinsko naravo prispevka, do katerega uredništvo izraža določen odnos s podobnimi »pisarijami«, kot je pričujoča. S strani tistega, ki piše, je narava napisanega vedno enaka, saj izraža njegov pogled na določen problem, njegovo resnico. S strani urednika pa se mora po starem pravilu novinarstva vsaka stvar »pogledati iz treh vogalov«. Ali je to cenzura, ki naj bi določala, kaj je in kaj ni za objavo v Glasu Saturnusa? Ne! Glas Saturnusa ostane odprt za vsakogar, za vsako mnenje in pisanje, ki se sklada s temeljnimi etično-političnimi vrednotami naše družbe, temeljnimi navadami kulturnega dialoga ter spoštuje neodtuljivo pravico slehernega posameznika, njegovo čast in dostojanstvo. Pravzaprav, če se lahko zanesemo na dosedanje prakso, niti ne pričakujemo prispevkov, ki bi se »motovili« na meji med odprtostjo časopisa in napadi na zgoraj navedene norme. Rubrika, ki jo začenjamo je namenjena nekemu drugemu stičišču: tam, kjer se odprtost časopisa stika z ne-hotenjem ali pa nezmožnostjo urednika, da presoja o objektivnosti posredovane informacije. Skratka: v tem koticu objavljeno pismo je začel pogovor brez našega sodelovanja

V ČASU STABILIZACIJE

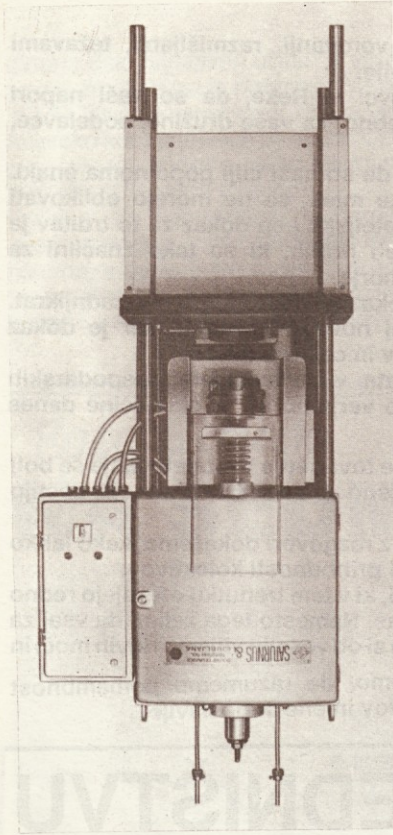
Sestankov imamo v Saturnusu - kot drugje - veliko. Sestanki so pri nas dolgi - če sklepamo po tem, kdaj naši izvoljeni predstavniki gredo na sestanek in se zopet vrnejo na svoje delovno mesto.

Če smo sami prisotni na kakem sestanku, poslušamo, kako ima predsednik bralne vaje - delavci pišemo prošnje, predloge, pritožbe na eni, dveh in več straneh - bere hitro, saj je n.pr. predlog za povečanje osebnega dohodka le ena točka dnevnega reda. Poslušamo, pa tudi ne in potem postavljamo vprašanja, ki so potrebna ali pa tudi ne. Včasih diskutiramo, včasih ne - včasih pa kar preveč. Potem smo za ali proti. Pozneje lahko našo odločitev mirno podpremo z izjavo, da nismo vedeli, za kaj je šlo, ker smo to in ono preslišali ali pa napačno razumeli.

Če bi v času stabilizacije (in tudi sicer) bile vse točke dnevnih redov sestankov, posebno tiste na več straneh, VEDNO razmnožene in priložene vabilu za sestanek, bi naši izvoljeni predstavniki material pregledali in se na sestanek pripravili - kajti to je njihova naloga, če so funkcijo sprejeli - odpadle bi vse bralne vaje, odvečne diskusije, neprimerni komentarji in odločitve bi bila vedno objektivna in dokončna že na prvem sestanku.

Kar se stabilizacije tiče, pa je ura manj sestanka veliko. Na sestanku so tisti z deseto grupo in manj in oni z dvajseto grupo in manj, pa tudi več. Ura manj na sestanku pa je v takem primeru zagotovo DOSTI VEČ DINARJEV kot pa znašajo stroški za razmnoženi material.

AP

Predstavljamo vam najnovejši pol-avtomatski stroj SZK-2 za zapiranje kozarcev s pokrovi PANO T in ALUPO, ki ga je izdelal naš TOZD Orodjarna in vzdrževanje.

Novi stroj dokazuje da so pri usmeritvi TOZD Orodjarna in vzdrževanje doseženi že vidni rezultati. TOZD želi postati proizvajalec zapiralnih strojev.

Stroj je bil prvič predstavljen javnosti na pomladanskem Zagrebškem velesejmu, kjer je vzbudil veliko interesa.

Propagandna služba pa je pripravila za ta stroj tudi prospekt, ki bo koristno služil pri prodaji teh strojev in informiranju o tehničnih podatkih tega stroja.

Svetilka TP v prvogradnji

Oznaka »TP« pomeni zadnje združeno svetilko za traktorje in prikolice. Z najnovejšim izdelkom DAK, to je s kombi izvedbo (poltovorno vozilo) že opuščena modela Diana 6 in Diana 6 CL, naš domači proizvajalec avtomobilov CIMOS Koper podaljšuje

VEČ PARABOLNI ŽAROMET

To so žarometi, ki imajo lahko nižji profil in veliko bolj nagnjeno lečo od tradicionalnih, ker uporabljajo novo, naprednejšo tehniko pri konstrukciji parabole (zaščiteno s patentom). Zaradi svoje oblike se ti žarometi bolje prilagajajo bodočim, bolj razširjenim karoserijam sodobnih avtomobilov.

Več odsojne površine je bilo mogoče realizirati ob izdatni pomoči računalnika. Parabole so vlečene iz enega samega kosa, pri čemer uporabljajo material DMC ki ga je prav v ta namen prvič uporabil Lucas. DMC je plastičen material skoraj brez odstopanj, ki obdrži svojo obliko tudi v ekstremnih temperaturnih pogojih in dovoljujejo kreacijo zamotanih, vendar preciznih parabolničnih reflektorjev, ki jih je bilo nemogoče proizvesti ob uporabi standardne, dosedanje tehnologije vlečenja kovine.

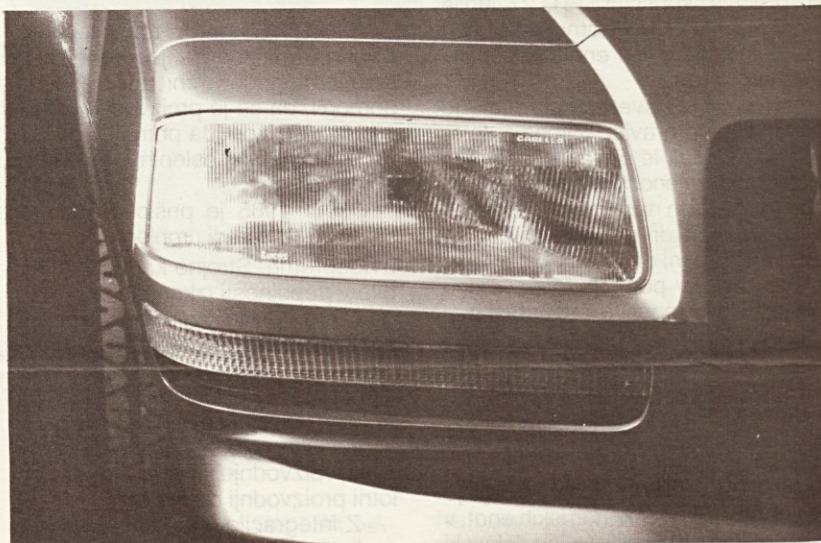
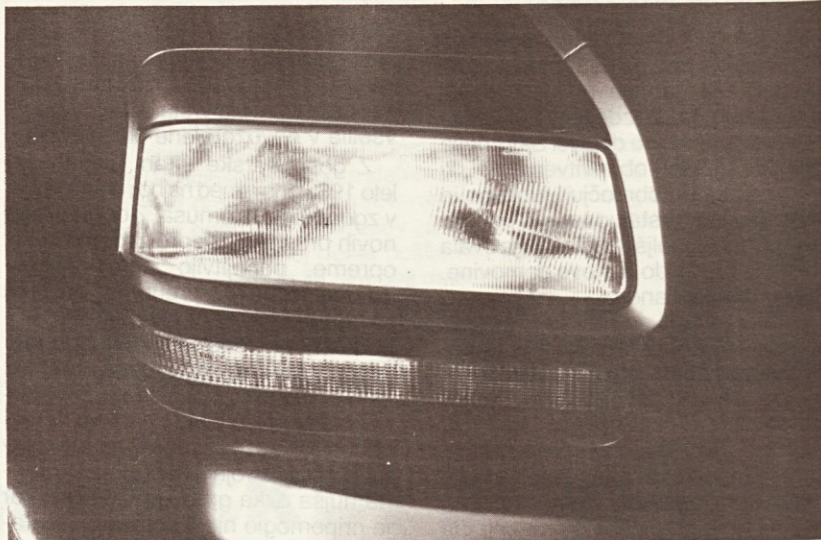
DMC je tudi rezistenten na korozijo, kar zagotavlja dolgotrajno uporabo ob nespremenjeni učinkovitosti.

Možno razmerje širina : višina pri parabolni žarometih je 3,5 : 1 (pri standardnih 2 : 1), kar omogoča oblikovalcem, da uresničujejo elegantnejše linije motornih pokrovov, ne da bi se morali posluževati ugrezajočih se žarometov.

Novi žaromet ima parabolo razdeljeno na številne ločene segmente, različnih žariščnih razdalj, ki so jih v samem žarometu združili v vodravno linijo.

Konstrukcija več odsojne parabole dovoljuje, v primerjavi s površino pri standardnih parabolah, znatno večjo uporabnost površine za odboj žarkov ker pa je svetlobni snop bližje optimalnim optičnim zahtevam, so leče podvržene manjšim omejitvam.

S tem je omejen tudi nezaželjeni lom žarkov in oblikovalci si lahko dovolijo večji naklonski vertikalni kot

leče.

Oblikovalci Pininfarina so nagnili lečo žarometa za 30° v cilju, da bi dosegli aerodinamično prodornost čelnega snopa, ki je občutno boljša

od one pri standardnih žarometih.

Okvirne prednje mere tega več odsojnega žarometa, ki ga uporablja Pininfarina pri svojem novem vozilu, so 355 mm širine in 100 mm višine.

ALI NAS ZANIMA?

IZVOZ KOT POGOJ RAZVOJA GOSPODARSTVA

Organizirati domače gospodarstvo tako, da bo enotno nastopalo na mednarodnem tržišču ter se racionalno in dolgoročno vključevalo v mednarodno delitev dela - to je osnovni pogoj za kvaliteten, stabilen in dinamičen razvoj. Tako bi lahko povzeli vsebino članka »Dolgoročne tendence jugoslovanskega izvoza« v Privrednem pregledu.

UVOZ IN IZVOZ

Na dinamiko izvoza in uvoza je po letu 1974 vsekakor odločilno vplivalo pogojevanje uvoza z izvozom. Tako

bi lahko trdili, da je zmanjševanje uvozne odvisnosti jugoslovanskega gospodarstva v zadnjem obdobju rezultat take politike, čeprav je bila zamenjava uvoženega blaga z domačim osnovni cilj tekočega petletnega plana. Vendar se, prvenstveno zaradi relativnega dolgoročnega zastajanja jugoslovanskega izvoza v odnosu na dinamiko svetovnih izvoznih tržišč in glede na domače tržišče, izvoz realno zmanjšuje. Tako je koeficient izvoza padel s 15 odstotkov (leta 1976) na 10,5 odstotka (1979). Obenem je bil zaradi vse večjega deficita v plačilni bilanci zmanjševan tudi uvoz. Z ozirom na večji obseg uvoza blaga od izvoza in nižjo stopnjo rasti, se zmanjšuje stopnja pokritosti uvoza z izvozom, raste pa trgovinski deficit. K temu pa so dosedaj pripomogle tudi dajatve in zunanje trgovinske cene. Ob tem se zmanjšujejo tudi nakazila naših delavcev v tujini in dohodki od ne-

KONTRASTNA SVETILKA

Novi tip svetil, osvojen v razvojnih oddelkih Carella in Lucasa ima dvojno prednost: boljša vidljivost in ideja je nastala, zaradi sodobnih zahtev po velikih funkcionalnih svetilih.

Pri standardnih svetilih je, zlasti pri močnem soncu, resnično problem razločiti posamezne luči, razporejene na široki površini rdeče, oranžne in bele barve.

Kontrastna svetila se ujemajo z zunanjo barvo vozila, kadar svetila ne delujejo in kažejo zahtevano barvo, kadar je prižgana potrebna svetilka.

To dosežemo z izdelavo leče, ki je sestavljena iz treh ločenih delov:

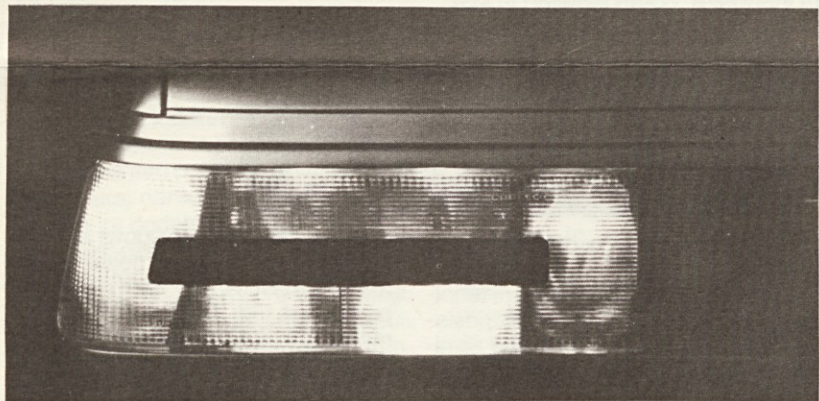
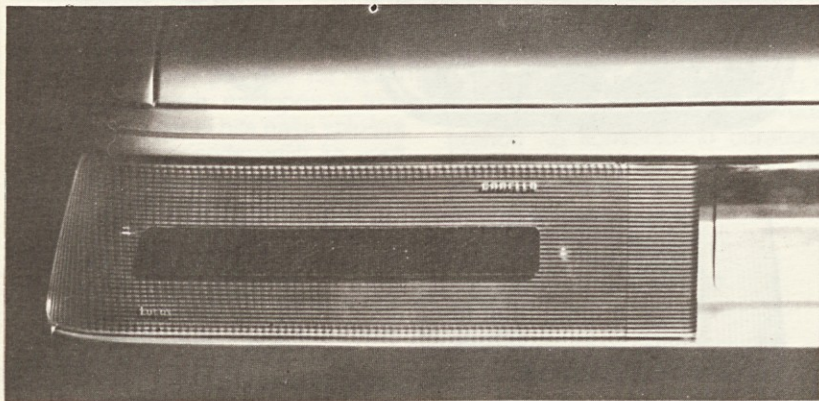
1) notranja leča, obarvana rdeče, oranžno ali belo (glede na zahtevano funkcijo, ki zbira in vodi svet-

lobni snop proti ozkim špranjam);
2) srednja leča s funkcijo optične rešetke (del katere je lahko obarvan v barvi vozila

3) zunanja leča, ki sprejema filtrirani svetlobni snop in ga razprši v skladu z veljavnimi predpisi.

Na vozilu Pininfarina so kontrastne svetilke, ki jih je realiziral Carello v sodelovanju z Lucasom, nameščene spredaj, kot pozicijske in smerne svetilke, zadaj pa kot svetilka velikosti 1680 mm, ki zavzema vso širino vozila in ki v sebi združuje naloge pozicijske in stop svetilke, svetilke za vožnjo nazaj, zadnje rdeče meglenke, signalne svetilke, svetilne tablice, vse to pod eno samo lečo, visoko 150 mm.

Najbrž je odveč ponavljati, da bodo te nove tehnične in estetske rešitve v veliko pomoč konstruktorjem in projektantom 80-ih let.

blagovnega deviznega priliva (turizem, transport, usluge...)

Zaradi takih tendenc izmenjave se bo moral gospodarski razvoj Jugoslavije v prihodnje oprt na jačanje izvoznih komponent, posebno ker možnosti za razvijanje ekonomskih odnosov z inozemstvom na strani izvoza še zdaleč niso izčrpane, ne v pogledu obsega in ne v pogledu strukture blaga in držav. V dosedanem vključevanju je bilo veliko neorganiziranosti, enostavnosti in nedoslednosti. Zato so vprašanja organiziranja domačega gospodarstva za skupni nastop na mednarodnem tržišču, centralna vprašanja za racionalnejše in dolgoročne vključevanje v mednarodno delitev dela - za kvalitetnejši in dinamičnejši razvoj.

JUGOSLAVIJA V MEDNARODNI DELITVI?

Jugoslavija, glede na svoje možnosti in potrebe, v mednarodno delitev dela ni dovolj vključena.

Recesije, krize in težave, posebno v kapitalističnem svetu, zelo hitro vplivajo tudi na naše gospodarstvo. Imamo veliko možnosti, da se razvoj našega gospodarstva veže s tujimi, posebno v deželah v razvoju, ki imajo v nekaterih panogah komparativne in mogoče absolutne prednosti in ki bodo v kratkem obdobju osvojila sodobnejšo tehnologijo.

To pa zahteva vse večjo in močnejšo povezavo med našo razvojno in izvozno politiko. Članice OECD povečujejo svoje konkurenčne sposobnosti izvoza, zmanjšujejo relativne stroške, cene, povečujejo svoj izvoz. Nasprotno pa, zaradi slabšanja efikasnosti gospodarjenja, realnega slabšanja odnosa nivoja in dinamike produktivnosti, slabi konkurenčna sposobnost jugoslovanskega izvoza. To se odraža na visoki nominalni porast izvoza in zelo nizko realno rast. V tem pogledu bo potrebno koristiti možnosti hitrejšega razvoja tistih sektorjev gospodarstva, ki imajo določene komparativne prednosti in ki so lahko nosilci rasti izvoza. To pa zahteva visoko vsklajenost naše

NEKAJ O

PROBLEMIH EMBALAŽERJEV

Naslov članka smo povzeli po Privrednem pregledu.

Prav je, da pogledamo kaj se »govori« o preskrbi z različno embalažo pri nas, oziroma kaj o tem poleg nas mislijo drugi.

Splošno mnenje je, da je stanje v izdelavi vrste embalaž za prehranske izdelke v glavnem slabo, če že ne kritično.

Tako n.p. trdijo v Tovarni olja »Zvijezda« v Zagrebu, da je zaradi stalnega pomanjkanja steklene embalaže, celofana in alu-folij zmanjšana njihova proizvodnja in plasma olja, margarine in drugih izdelkov. Samo v Zagrebu prehranske organizacije kupijo letno embalažo v vrednosti milijarde dinarjev. Zato na Hrvaškem preiščujejo celo o gradnji nove tovarne embalaže, ki naj bi bila locirana v Zagrebu.

Vendar ugotavljajo, da je problem širši kot da bi bil to samo problem mesta, oziroma republike.

Gledano v celoti, je v preteklih mesecih v proizvodnji skoraj vseh vrst embalaže stanje slabo, za nekatere vrste pravzaprav zaskrbljujoče. Ugotavljajo, da je osnovni vzrok take situacije v nezadostni razvitosti kapacitet in tehnologije ter slabi organiziranosti in nizki produktivnosti izdelovalcev embalaže. Situacija je najslabša pri proizvajalcih embalaže iz bele pločevine in stekla. Pri embalaži iz bele pločevine je glavni problem pomanjkanje deviznih sredstev za uvoz reprodukcijskega materiala, torej bele pločevine, medtem ko je pri ostalih vrstah embalaže primanjkuje kaustične sode, lomljenega stekla, papirja in raznih folij. Nadaljne težave so predvsem v slabem pokrivanju uvoza z izvozom in neskladju cen reprodukcijskega materiala in surovin iz uvoza in cen gotovih izdelkov - embalaže na domačem tržišču.

proizvodne politike in politike vključevanja v mednarodno delitev dela.

Trajna karakteristika razvoja ekonomskih odnosov je določena regionalna usmeritev izvoza in uvoza. V letih 1964 do 1970 je prišlo do strukturnih sprememb na relaciji razvite - socialistične dežele. Tako se je povečalo sodelovanje z industrijskimi in zmanjševalo s socialističnimi deželami. Na tako opredelitev je vplivala intenzifikacija in modernizacija našega gospodarstva in obdobje gospodarskega in tehnološkega vzpona v razvitih zahodnih državah, ki so ponujale Jugoslaviji tudi razne stimulacije. Istočasno smo dosegli pozitivno (klirinško) bilanco z vzhodnoevropskimi državami, kar ni stimulirala večjo dinamiko menjave; sodelovanje z državami v razvoju pa je bilo zapostavljeno in je upadalo.

Taka orientacija gospodarstva in menjave je vplivala (ob nenadnih razlikah, recesijah, energetske krizi, razpadu monetarnega sistema) na hudo poslabšanje. Očitno je postalo, da je to napačna usmeritev.

Nekateri materiali pa primanjkujejo tudi na svetovnem trgu, ne samo pri nas - vzrok je predvsem energetska kriza.

Članek navaja, da je najtežja situacija pri uvozu kovinske »embalaže«, ki se na svetovnem trgu težko nabavlja - trenutno samo na Japonskem nabava pa traja štiri mesece. Jugoslovanske letne potrebe so 80 tisoč ton bele pločevine. Možnosti za uvoz pa so majhne, ker proizvajalci svojih deviz takorekoč nimajo, saj njihov izvoz dosega samo pet do sedem odstotkov proizvodnje.

Proizvajalci steklene embalaže so v začetku leta obljubljali, da bodo letos njihove kapacitete popolnoma izkoriščene. Za sedaj tovarne v Paraćinu, Straži in Skopju delajo s polno paro, kljub temu se pojavlja deficit te vrste embalaže; predvsem steklenic za olje, sokove, pivo.... Ocenjujejo, da bo na koncu leta primanjkovalo 141 milijonov steklenic. To pomeni, da bo potrebno uvesti tovrstne embalaže v vrednosti 420 milijonov dinarjev.

Proizvajalci steklene embalaže povečujejo, oziroma želijo povečati cene za 55 odstotkov, vendar obenem ne zagotavljajo izpolnitev plana, ki je zelo ambiciozen. Potrošniki soglašajo s povečanjem cen za 26 odstotkov, kar naj bi vsaj nekoliko pokrilo izgube pri proizvajalcih, kljub temu pa sporazum o cenah še ni podpisan.

Članek v Privrednem pregledu se zaključuje z mislijo, da probleme z embalažo moramo reševati takoj in to s konkretnimi sporazumi med proizvajalci in potrošniki v duhu splošnih prizadevanj za stabilizacijo gospodarstva, vendar s pomočjo družbenopolitičnih skupnosti, ki so organizacijsko vezane s to problematiko?

Far

DEŽELE V RAZVOJU - NOVE MOŽNOSTI

Po letu 1970 se je kot rezultat naše politike ekonomskih odnosov, menjala regionalna usmeritev.

Leta 1974 se pojavljajo dežele v razvoju kot pomemben dejavnik v strukturi izvoznih usmeritev. Do leta 1979 smo povečali delež tega izvoza za približno 5 odstotkov, vendar na škodo izvoza na zahod. Pridobil pa je zopet izvoz v vzhodnoevropske države. To pomeni, da se višina izvoza še vedno giblje na relaciji vzhod - zahod. Da bi se vzpostavilo ravnotežje, bo delež izvoza v dežele v razvoju potrebno še povečati. Obenem pa se delež uvoza iz dežel v razvoju skoraj ne povečuje.

Tudi pri uvozu se glavne strukturne spremembe dogajajo na relaciji vzhod - zahod. Delež uvoza iz razvitih dežel se je zmanjševal do leta 1970, po tem letu pa se je zopet povečeval.

Nadaljevanje na str. 9

KATALOG SVETLOBNE OPREME

Ivo Ferbežar

Propagandna služba Saturnusa je pripravila nov katalog svetlobne opreme Saturnus, točneje program 80/81.

Ta vest ne vzbuja pozornosti zlasti pri tistih, ki katalog nujno potrebujejo za tekoče poslovanje in so opazili, da tega že nekaj časa ni na razpolago. Kataloga za program svetlobne opreme (razen kataloga po tipih vozil) praktično nimamo več kot leto dni. Zakaj tako?

Prvič, projekt kataloga je izredno draga zadeva in drugič, vsako izdajanje novega kataloga je zahtevno in dolgotrajno opravilo.

V novem katalogu bo več novosti, točneje, več novih, atraktivnih in še kako pomembnih izdelkov tako za Saturnus tako za trg.

Naj jih naštejemo:

Dve novi VW Golf združeni zadnji svetilki (omeniti je potrebno, da se druga, »novejša« razvija vzporedno z novim Golfom, ki ga še ni na tržišču), univerzalne traktorske svetilke »TP« (zadnje in prednje), nov oglati žaromet za Simco / Talbot Horizon, za Zastavo Jugo-45 (oziroma Z-101, Fiat-126, 126-PZ, Fiat-127...) in precejšen asortiman H4 žarometov; štiri-oglati Simca / Talbot Horizon, Jugo-45, žarometi Ø 170 za Zastavo 101, Z-750, univerzalni Ø 170 SAE 7, Ø 170 OM/ZASTAVA in Ø 180 VW - TAS Golf.

Novi katalog bo izdelan v dveh izvedbah: brošurni - plastificirane platnice - za splošno uporabo in druga izvedba v posebni plastični mapi, v kateri bodo zbrani listi vloženi v posebne plastične ovitke.

Količina teh katalogov je prirejena potrebam ugotovljenim s posebno analizo tržišča, oziroma prodajnih punktov. S tako opremo bo katalog ustrezal pogosti uporabi na samem »pultu« v prodajalni, skladišču ali na servisu, njegova vzdržljivost pa se bo nedvomno večkrat podaljšala.

Dodatna svetlobna oprema (pa tudi H4 program), ki je največ potrebna »široki potrošnji«, je v katalogu obravnavana najbolj plastično - »prospektno«.

Prikazana je s črno-belimi foto retušami izdelkov, color predstavitevami, oziroma komparacijami svetlobnih učinkov in črno belimi primerjalnimi risbami.

Svetilke bodo v novem katalogu predstavljene z barvnimi pretiski, ki pomagajo pri boljši orientaciji kompletne ponudbe in je predvsem praktičnega značaja - predstavlja možnost lažjega čitanja in vizualnega razpoznavanja osnovnega delovanja teh izdelkov.

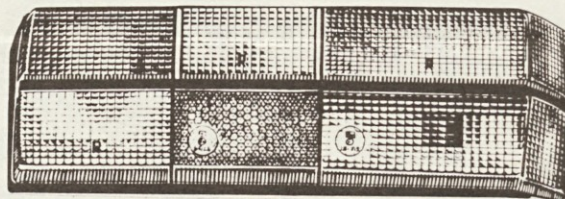
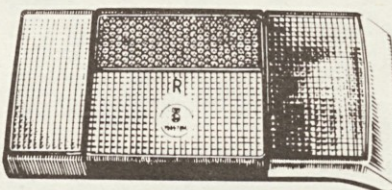
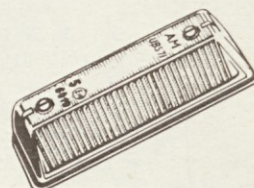
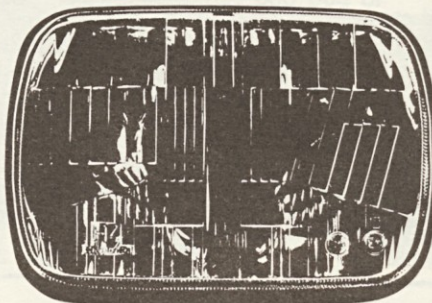
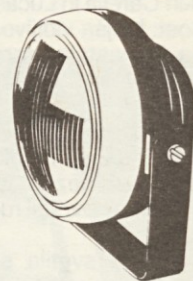
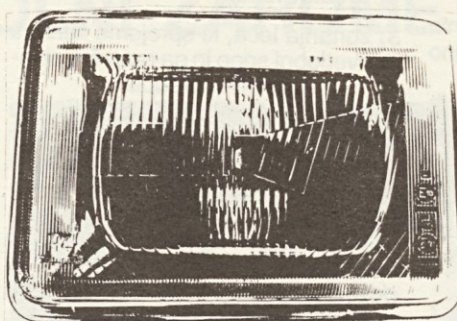
Novi katalog bo zgoščenejši od starega, obenem pa preglednejši. Vseboval bo več rubrik: naziv, koda, uporabnost, opis, rezervni deli in kar je najpomembnejša komercialna novost homologacijske oznake E 10.

Homologacijske oznake predstavljajo proizvajalca Saturnus TOZD Tovarna avtoopreme v povsem novi luči. Jugoslovanskemu in tujemu trgu se predstavlja proizvajalec na evropskem nivoju. Homologacijske oznake pomenijo, da proizvajamo svetlobno opremo po jugoslovanskih predpisih, standardih, ki so vsklajeni s posebnimi evropskimi predpisi. Homologacijske oznake so temelj za inozemsko ponudbo. Povsem razumljivo je, da bi tako moralo biti tudi v jugoslovanski praksi, to pa je med drugim tudi namen nove rubrike. Tu kaže opozoriti na to, da ima homologacijo vsak posamezen izdelek, oziroma njegov sestavni del (kadar je to potrebno), leče pa imajo tudi do tri različne homologacije - glede na namen.

Omeniti je potrebno še to, da bo v novem katalogu s simboli označena uporabnost žarometov, oziroma svetilke (n.pr.: tovornjak, traktor...), navedena bo tudi oznaka potrebne žarnice, pri dodatni opremi pa so dodani tudi gabariti, ki so potrebni uporabnikom pri vgradnji le-teh v vozila, oziroma karoserije. Novi katalog bo v neki meri združeval lastnosti splošnega kataloga in kataloga iz katerega bo razvidno za kateri tip vozila je namenjen izdelek (oziroma univerzalnost). Vse omenjene podrobnosti bodo odločilno vplivale na čim boljše »čitanje« kataloga.

V novi katalog je vložena precej napora za boljšo predstavitev kompletne ponudbe TOZD Tvarne avtoopreme.

Ni potrebno posebej omenjati, da dober katalog pomeni osnovo za komercialno poslovanje. Iz naše prakse pa vemo, da je katalog zbirka popolnih informacij o svetlobni opremi, ki jih potrebujejo vse strokovne službe, oziroma vsi od stiskalnice, montaže, skladišč, laboratorija, kontrole do prodaje, nabave itd...

Nov katalog je vedno zelo pomembno poslovno dejanje. V celoti gledano je tak katalog osnovni tehnični pripomoček za normalno poslovanje. Brez kataloga si ni moč zamisliti sodobne ponudbe, izvoza in kooperacij. To še posebej ilustrira primer poizkusov za poslovanje s Hello iz ZR Nemčije, ki začetek poslovnih dogovorov pogojuje na osnovi izmenjave katalogov.

Ob pripravljanju tega kataloga so se razkrile določene pomanjkljivosti v naši organiziranosti. Velikost Saturnusa kot proizvajalca svetlobne

opreme, še posebej njegove ambicije, da obdrži dosedanje mesto na domačem tržišču in v izvozu nedvomno pogojujeta tudi potrebo po bolj sistematičnem in seveda sprotnem urejanju vseh zadev s področja kodiranja izdelkov, homologizacije in podobno.

Skratka, katalog SATURNUS - svetlobna oprema - program 80/81 pomeni dodaten člen v prizadevanjih propagandne službe k boljšemu prezentiranju ponudbe Saturnusa in boljše opremljenosti osnovnega punkta prodaje - prodajalne - s tem pa informiranosti prodajalca za pultom in potrošnika pred njim.

KJE, KAKO IN ZAKAJ RAZSTAVLJAMO NA SEJMIH?

ROMAN Kokalj

NEKAJ O SEJMIH

Sejmi so poslovni dogodki. Imajo že dolgo tradicijo in navkljub spreminjanju poslovnih navad ohranjajo osnovno poslanstvo. Na njih se v taki ali drugačni obliki srečujejo ponudniki-prodajalci in povpraševalci-kupci. Ene in druge predvsem zanimajo novitete. Vsi sejmi, tudi domači dobivajo še eno črtno karakteristikopostajajo dragi.

Kakor se spreminjajo poslovne navade, tako se spreminjajo tudi sejmski nastopi.

Še pred nedavnim je vsak razstavljalet želel prikazati vse svoje proizvode. Danes pa so mnogi, ki ne razstavljajo nič. Postavijo elegantne, prozorne, hermetično zaprte in tudi klimatizirane poslovne prostore z nekaj osnovnimi napismi (kadar greš mimo take stojnice, greš lahko prav spoštljivo - gledaš namreč »nemi film« sodobne poslovnosti). Take stojnice

si predvsem privoščijo velike in ugledne firme, ki jim ni več treba razkazovati in ponujati svojih izdelkov.

Saturnus je še vedno tiste vrste firma, ki mora razstavljati svoj program. Če že ne v celoti, pa vsaj najpomembnejše in značilne izdelke.

Z našimi sejmskimi nastopi težimo doseči dvoje - doma utrditi položaj vodilnega proizvajalca svetlobne opreme in embalaže - v tujini pa utrditi svoje mesto v družbi bolj znanih imen in proizvajalcev.

Vse do sedaj smo stroške za seje, ki niso majhni, nosili sami. Brezme teh nastopov v prihodnje želimo porazdeliti tudi na ramena udeležencev naših samoupravnih sporazumov v smislu delitve dela in skupnega nastopanja.

Ustalitveni ukrepi so narekovali, da dogovor o domačih sejmskih nastopih vsebuje opustitev razstavljanja programa svetlobne opreme na Zagrebškem velesejmu. V Zagrebu bi v prihodnje razstavljali le embalažo in zapiralne stroje. Osrednja prireditelj vezana na razstavljanje svetlobne opreme bo slej ko prej Salon avtomobilov v Beogradu. Tej prireditvi smo že doslej posvečali izjemno pozornost.

Pri programu embalaže se bomo v prihodnje odpovedali razstavljanju v Gornji Radgoni. Vsem sejmom se ne moremo odpovedati čez noč - vežejo nas dolgoročne pogodbe in odpovedni roki. Vendar za prihodnje ostaja osnovno vodilo - na domačih sejmskih prireditvah bomo sodelovali le na specializiranih sejmih, prihranek pa bomo poizkušali prenesti na nekaj bolj organiziranih nastopov v inozemstvu. To naj bi bila naša splošna usmeritev. V prizadevanjih za večji izvoz, kot eno osnovnih usmeritev našega celotnega gospodarstva, pa tudi naše delovne organizacije, bomo morali dati udeležbi na tujih sejmih večjo pozornost.

V prihodnje kaže tudi na tujih sejmih nastopiti razen s ponudbo svetlobne opreme, s ponudbo naših zapiralnih strojev, še posebej tam, kjer uporabljajo iste vrste pokrova kot jih pri nas proizvaja TOZD Tovarna embalaže.

Za izvoz ni dovolj samo poštna želja in prizadevnost komercialistov, temveč in predvsem predstaviten material na katerih lahko temelji ponudba izdelkov in programov.

Tudi na tem področju smo v zadnjih letih nekaj naredili. Imamo prve prospekte za dodatno svetlobno opremo v angleščini. Ustvarili smo že nek osnovni fond prospektov za izdelke iz programa embalaže, v naslednjih dneh pričakujemo tudi prve prospekte za naše pokrove v angleščini in francoščini. Največ pa si obetamo od novega kataloga svetlobne opreme - Program 80/81, ki bo celotno in urejeno - pregledneje obravnaval sedanji program naše svetlobne opreme. V jeseni se obetata tudi dva prospekta za zapiralne stroje. Vse to pa bo našo ponudbo bolj približalo zahtevnemu inozemskemu kupcu.

MOSKVA - SOKOLNIKI - 80

Zunanje trgovinska DO Progres iz Beograda je organizirala posebno razstavo jugoslovanske avtomobilske industrije vezano na kooperacijske posle s SSSR.

Razstava je obsegala našo jugoslovansko ponudbo avtomobilske nadgradnje na sovjetska tovorna vozila (mešalci za beton, težka tovorna vozila - prikolice, kontejnerje, posebne prikolice za prevoz prašnatih izdelkov, komunalna vozila) na eni strani in na drugi strani komponente in sestavne dele za avtomobilsko industrijo (Saturnus, R. Čajevec, Doit, ...).

Uspeh razstave je bil izjemen. Razstava je bila organizirana na reprezentančnem sejnišču v parku So-

kolniki, odprl pa jo je naš veleposlanik v SSSR, v prisotnosti sovjetskega ministra za avtomobilsko industrijo, ministra za transport ter predsednika firme Avtoexport. Tako je že od začetka dobila vsedržaven pomen.

Razstava pa je dobila še poseben pomen z obiskom podpredsednika vlade SSSR akademika Arhipova. Temu obisku so sledili vsi večji nastopi.

To razstavo, veliko cca 2.000 kv. metrov je postavila in realizirala propagandna služba Saturnusa. Za opravljeno delo je naša DO razstavljalca brezplačno, zaradi česa so izdelki Saturnusa imeli med razstavljalci sestavnih delov prevladujoč vtis.

Sovjetski obiskovalci so kazali velik interes za naše H4 žaromete in za osvajanje novih svetilk za Zavod Moskvič. Žal Saturnus na tem sejmu, oziroma na tej razstavi ni imel ustreznega poslovnega zastopstva in je naš del razstave deloval pretežno informativno. Ob razstavi v Moskvi velja povedati še to: Sovjetsko tržišče, oziroma izvoz v SSSR postaja vedno bolj zanimiv za »pravi« izvoz. Na tiskovni konferenci na tem sejmu so sovjetski predstavniki napovedali prehod na konvertibilno obračunavanje v najkrajšem času. Na tem obračunu insistira sovjetska stran!

SITEV - Geneva 80

To je svetovna razstava vseh, ki kot dobavitelji avtomobilskim industrijam kaj pomenijo. Sodelovanje na njej je posebej drago. Kvadratni meter razstavnega prostora stane milijon starih dinarjev, dnevna vstopnica za obiskovalca pa 20 Sfr. Razstava je namenjena izključno poslovnim ljudem. Vsi jugoslovanski razstavljalci skupaj (Iskra, Cimos, Saturnus, Autocentar, Unior) so premoogli eno manjšo zelo skromno stojnico.

SITEV je sejem po katerem se nihče ne spreha »tja v en dan«. Vsak obiskovalec kupi katalog, ki je urejen abecedno in »branžno«; tako so n.pr. obdelani na enem mestu vsi proizvajalci svetlobne opreme, avtomobilskih zavor, delov karoserij in podobno.

Obiskovalci si že pri vходу razstavišča izpišejo številke in pozicije štandov, ki jih zanimajo. Že naslednji hip jih vidiš kako si na tlorisu razstavnega prostora (ki je priložen katalogu) označuje pozicije stojnic, firm, ki jih bodo obiskali.

Kdo je na SITEV-u razstavljal svetlobno opremo?

Razstavljali so CIBIE, CARELLO, LUCAS, HELLA, FRANKANI, AUTOROCHÉ, GEMO, VIGNAL, ARBET-SBELYNING AB, pa tudi malo znani proizvajalci iz Tajvana, Singapure in Tajske.

Od vseh razstavljalcev svetlobne opreme je največ pozornosti vzbujal program Carello-Lucas. Razstavljen so bile novosti, ki predstavljajo usmeritev razvoja svetlobne opreme v prihodnosti.

Razstavljeni sta bili samo dve noviteti in sicer: več parabolni žaromet in kontrastna svetilka.

Carello in Lucas zagotavljata, da bodo vodilni evropski avtomobili v prihodnjih letih opremljeni s svetlobno opremo zasnovano na teh principih.

Čeprav drag je to sejem, ki mu moramo posvetiti kar največ po-

SITEV 80

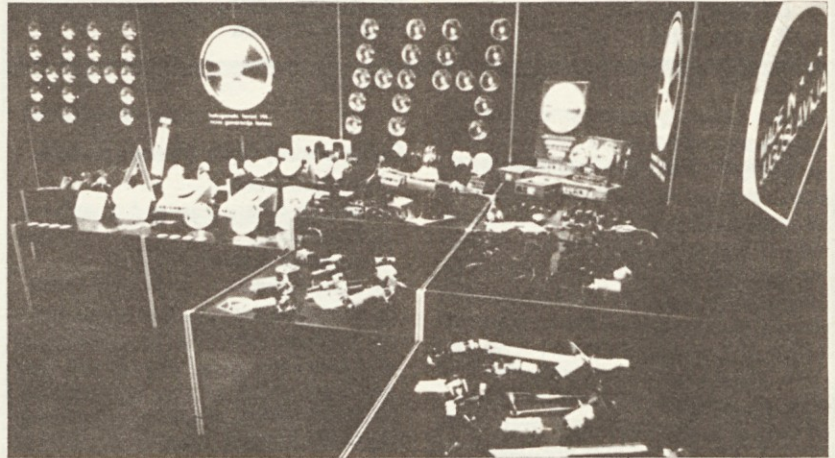
SATURNUS, 61001 Ljubljana, Ob Železnici 16, Jugoslavija

Tel : 44 466 - Telex : 31 208

Major products : Lighting and other equipment for cars, articles of plastic and artificial resin, testing apparatus for lighting.

Stand B 1801

Informacija o naši stojnici - stand B 1801 - v katalogu sejma SITEV 80

Del naše stojnice v Moskvi.

zornosti. Že vnaprej kaže pripraviti ponudbe namenjene trgovcem, ki prodajejo sestavne in rezervne dele. SITEV je mesto srečanj s trgovci od Beneluxa do Izraela, je sejem, ki ne opravičuje samo soliden nastop v prodajnem smislu, to je tudi sejem na katerem bi lahko marsikaj videli in se naučili tudi naši razvojniki. SITEV je bil izjemno zanimiv tudi za naše tehnologe. To je sejem KNOW-HOW-a s področja proizvodnje sestavnih delov

za avtomobilsko industrijo, istočasno s sejmskimi dnevi pa tečejo vsak dan izredno zanimiva predavanja - letos jih je bilo, na temo predelav »plastičnih mas«, cela vrsta.

Transnacionalne družbe, ki se trgajo za kupce prirejajo najrazličnejše avdio vizuelne v več tujih jezikih organizirane prikaze - vse z namenom pridobiti novega kupca, prodati svoje materiale ali tehnologijo.

Nadaljevanje na str. 9

OKNO V SVET

Vroči dnevi, piknik, čevpčiči in sodček hladnega piva

Pravijo, da imajo konzerve za pivo v obliki sodčkov, ki jih v zapadnih državah prodajajo v velikosti do deset

litrov, prihodnost. Konzervne doze so obdržale klasično obliko sodčka, litografija daje vtis lesa in prav zaradi prikupne zunanosti ljudje radi segajo po njih za piknike in hišne zabave.

AP

NOVI ORGANI UPRAVLJANJA

Delovna organizacija

Delavski svet

1. Hočevar Emil	11. Miklič Miro
2. Hribar Ludvik	12. Mulh Ferdinand
3. Klemenčič Anica	13. Zrnko Kristina
4. Kralj Marjan	14. Mojškerc Jakob
5. Pust Alojz	15. Prusnik Alojz
6. Rup Ivan (predsednik)	16. Vehovar Franc (namestnik predsednika)
7. Tršan Stojan	17. Dolničar Jožica
8. Vokal Jure	18. Jelenko Jožica
9. Belak Jože	19. Ristič Dragica
10. Keber Dragica	

Odbor za gospodarska vprašanja

- Jevšnik Nina
- Saradjen Dragica
- Erman Jožica
- Podboj Miloš
- Kobal Marjan
- Kobilica Lado
- Ocvirk Peter
- Panjič Ivan
- Kralj Sašo
- Jaklič Aleš (namestnik predsednika)
- Privšek Henrik
- Marinšek Igor

Skupna disciplinska komisija

- Cvetko Andrej
- Kunc Manja
- Metelko Angelca
- Mihelič Anica
- Golubič Lenka
- Lubi Franc
- Povirk Lojzka
- Zajc Slavko
- Bitenc Franc
- Hudeček Janez
- Likovič Janez
- Požgaj Zvone
- Kozlevčar Olga
- Miklavc Nika
- Rovanšek Mara
- Žerdin Angelca
- Blaža Miran
- Frece Marko
- Hlastan Leopold
- Kovič Jože
- Pogačnik Vili (predsednik)

Odbor samoupravne delavske kontrole

- Marguč Franc
- Mrgole Jože
- Zajec Darko
- Zadnikar Jože
- Zukič Safeta
- Žabjek Janez
- Pahor Božidar
- Sluga Lado
- Valant Viktor
- Habič Milka
- Medič Janez

Odbor za medsebojna razmerja

- Geroni Polona
- Sedlaček Marjan
- Bramat Mira
- Dimnik Janez
- Ržen Silvo
- Garbajs Draga
- Jenko Boris (predsednik)
- Bučar Dominik
- Kovačič Anton
- Miklič Miro (namestnik predsednika)
- Trbanc Bojan
- Groznik Jelka

Odbor za informiranje

- Zupančič Marina
- Pašajlič Tilka
- Bavec Franci
- Kunilo Milan (namestnik predsednika)
- Dimnik Marija
- Poljanec Vito
- Kovačič Anton, dipl. ing.
- Novak Drago
- Trtnik Božidar
- Babič Velimir (predsednik)
- Novak Jože
- Keber Dragica

TOZD - Tovarna embalaže

Delavski svet

- Cimerman Milan
- Jug Izidor
- Kozlevčar Bojan
- Levec Franc (namestnik predsednika)
- Čevna Ana
- Galjot Maks
- Garbajs Draga
- Janderlič Tone
- Kastelic Tone
- Koritnik Peter
- Klemenčič Ana
- Čadež Hitaba
- Dimnik Marija
- Grum Just
- Kocman Kristina
- Kurent Emil
- Povše Fani
- Cvetko Andrej (predsednik)
- Černe Olga
- Podbrežnik Jelka
- Leban Lado
- Sirnink Marko
- Vtič Marjan
- Robič Slavka
- Šipek Marija
- Vokal Jure
- Zrno Alojz
- Zupančič Ana
- Zupet Silva
- Rup Ivan
- Sagmeister Viktor
- Sitar Stanka
- Škrj Vili
- Završnik Janez
- Žgajnar Vida
- Glušič Zvone
- Turek Janez

Odbor za medsebojna razmerja

- Dimnik Janez
- Kunej Marjan
- Ržen Silvo
- Tesner Marija
- Hribar Ludvik
- Bizjak Silvo
- Hočevar Emil

Odbor za gospodarska vprašanja

- Podboj Miloš
- Majnik Adolf
- Kobal Marija
- Cvetko Andrej
- Kobilica Vlado
- Alič Alojz

Odbor za informiranje

- Kunilo Milan
- Inglič Janko
- Zemljak Viktor
- Vrabel Janko
- Poljanec Vito
- Kunc Jože

Odbor za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito

- Kralj Teodor
- Slak Ladislav
- Rup Ivan
- Pirnat Fani
- Demšar Janez
- Križe Mirko

Komisija samoupravne delavske kontrole

- Cankar Janez
- Ganoni Vlado
- Margole Jože
- Pokoren Ana
- Zajec Darko

KADROVSKE NOVICE

ODHOD DELOVNE SILE

MAJ

1) Vučenović Gina	AO
2) Trkov Janez	DSSS
3) Jerebič Branka	EM
4) Kozorog Đeni	AO
5) Cimerman Janez	EM
6) Majcen Breda	AO
7) Steinbuch Vlado	DSSS
8) Prašnikar Vilibald	OR
9) Čerģić Grozdana	EM
10) Frank Uroš	OR
11) Gostinčar Janez	DSSS

JUNIJ

1) Inglič Jožica	DSSS
2) Jović Pantelija	AO
3) Rešković Gordana	AO

5) Marković Mileva	EM
6) Kurtinovič Velinka	EM
7) Kovačević Stojanka	EM
8) Zabukovšek Štefka	DSS - upokojena
9) Smodiš Marija	EM
10) Topčagić Asima	EM
11) Ratkovič Milka	EM
12) Marega Jože	OR
13) Veljačić Asima	EM
14) Stanešić Danica	AO
15) Petek Janko	OR
16) Despotović Stevka	AO
17) Lazič Ljubo	AO
18) Vesel Nevenka	AO

PRIŠLI IZ JLA

1) Blatnik Borut	AO
2) Bučar Anton	OR
3) Lazarevič Nemanja	EM - Zalog

DSSS

Delavski svet

- Mozetič Marjan
- Kokalj Roman
- Maznik Marjana
- Baznik Silvo
- Gajič Anka
- Gaber Zdenka
- Jelenko Jožica (namestnik predsednika)
- Primar Fani
- Ristič Dragica
- Smrekar Pavla
- Matjaž Andrej (predsednik)
- Ramovš Mitja
- Simič Dragica
- Alič Majda
- Petek Alojz

Odbor za gospodarska vprašanja

- Saradjen Dragica
- Jevšnik Nina
- Ramovš Mitja
- Stopar Engelbert
- Artnak Irena
- Tršan Mojca
- Drakulič Marija

Odbor za medsebojna razmerja

- Geroni Polona
- Plesničar Anamarija
- Jakše Janko
- Čečelič Etelka
- Požar Tilka
- Cimerman Tjaša
- Birk Milena

Komisija samoupravne delavske kontrole

1. Demšar Malči	4. Medič Janez
2. Hočevar Ivanka	5. Vrtačič Nada
3. Kosič Štefka	

TOZD - Tovarna avtoopreme

Delavski svet

1. Adič Jovanka
2. Cunk Anica
3. Hrzić Anica
4. Krejič Milena
5. Špehar Jože
6. Agapito Marija
7. Mavec Ivanka
8. Jančar Janez (predsednik)
9. Plut Jože
10. Vabšek Jurij
11. Belak Jože (namestnik predsednika)
12. Pavlič Anton
13. Centa Ančka
14. Jerom Jožica
15. Koleša Brane
16. Moračanin Marina
17. Radič Ljuba
18. Praskič Milutin
19. Zrim Franc
20. Kordiš Andreja
21. Rojc Rudi
22. Miklič Miro
23. Zrnko Kristina
24. Zupančič Majda
25. Zver Rozalija

Odbor za medsebojna razmerja

1. Miklič Miro
2. Galjot Dušan
3. Trbanc Bojan
4. Snaj Matjaž
5. Groznik Jelka
6. Štrus Ana
7. Ornik Erika

Komisija samoupravne delavske kontrole

1. Kordiš Marija
2. Pungerčar Vinko
3. Šmejc Jože
4. Zadnikar Jože
5. Zukić Safeta

Odbor za gospodarska vprašanja

1. Jaklič Aleš
2. Jarc Viktor
3. Privšek Henrik
4. Radojević Miloje
5. Miklavc Janez
6. Marinšek Igor
7. Kosec Vera

Odbor za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito

1. Gogala Zvone
2. Jančar Janez
3. Gvardjančič Matija
4. Bobič Bojan
5. Keber Draica
6. Delalut Vili
7. Radič Janez
8. Miklavc Janez
9. Zukić Safeta

Odbor za informiranje

1. Babič Velimir
2. Pahor Erna
3. Novak Jože
4. Keber Dragica
5. Gorenc Tončka

TOZD - Orodjarna in vzdrževanje

Delavski svet

1. Curk Franc
2. Lampič Edo
3. Žnidaršič Stane
4. Prusnik Alojz (predsednik)
5. Valentinčič Andrej
6. Birk Vojko
7. Mojšker Jakob
8. Puconja Ivan
9. Vehovar Franc (namestnik oredsednika)
10. Jeras Roman
11. Kozamernik Srečo

Komisija samoupravne delavske kontrole

1. Valant Viktor
2. Sluga Lado
3. Pahor Božidar
4. Brezovnik Marija
5. Vilar Janez

Odbor za medsebojna razmerja

1. Jenko Boris
2. Likovič Janez
3. Bučar Dominik
4. Kovačič Anton
5. Susman Stane

Odbor za gospodarska vprašanja

1. Ocvirk Peter
2. Meršol Bogdan
3. Panjič Ivan
4. Jenc Matija
5. Jug Edvard
6. Kralj Sašo
7. Bitenc Franc

Odbor za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito

1. Smrajc Janez
2. Ulaga Janez
3. Novak Drago
4. Švarc Ivko
5. Prusnik Alojz
6. Snaj Avgust
7. Bečan Milan
8. Nikolič Stanimir

Odbor za informiranje

1. Kovačič Anton, dipl. ing.
2. Novak Drago
3. Jakoč Anton
4. Meršol Bogdan
5. Trtnik Božidar

Nadaljevanje s str. 5

ALI NAS ZANIMA?

Jugoslavija je danes odvisna večinoma od uvoza iz petih držav: ZR Nemčije, Italije, ZDA, Francije in Velike Britanije. (43 odstotkov uvoza). Skupni delež SSSR je za primerjavo 14 odstotkov, ta uvoz pa je zopet enak uvozu iz vseh dežel v razvoju. Politika večjega povezovanja z deželami v razvoju lahko da uspeh če se realizira v sklopu skupne strategije razvoja ekonomskih odnosov z inozemstvom, dinamičnejšega raz-

voja strukture v smislu njene diverzifikacije po regijah, tržiščih, državah in blagu.

Na koncu je potrebno povedati, da jugoslovanski izvoz zelo varira, tako po tržiščih kot v okviru samo enega tržišča, gledano po letih. To govori o pomanjkanju sodelovanja »marketinga« na tem področju. Izvoz se je planiral in spreminjal brez dobrega poznavanja absorpcijskih možnosti tržišč sveta. To zahteva razvoj dobro organizirane službe marketinga. Potrebno bo boljše planiranje, da zboljšanjem tržnih in planskih mehanizmov, usmerimo gospodarstvo k stabilnemu razvoju.

Far

Nadaljevanje s str. 7

ZAGREBŠKI VELESEJEM

Zagrebski velesejem je največja in najstarejša sejemska prireditev pri nas. Pa vendar smo se odločili v prihodnje na tem sejmu razstavljati samo program embalaže in zapiralnih strojev. Zato smo letos prvič razstavljali ločeno naša vodilna programa: svetlobno opremo in embalažo.

Svetlobno opremo smo razstavljali na »starem mestu« - v paviljonu VI, embalažo pa v paviljonu II, kjer se je skoncentrirala skupina razstavljalcev embalažerjev.

Sodimo, da smo prav s tem načinom razstavljanja uspeli. To je bila tudi priložnost za prikaz dejavnosti našega TOZD Orodjarna, ki je bil

zaradi premajhnega prostora nekako odrinjen pri dosedanjih razstavah. Prav stroji iz TOZD-a Orodjarna so bili deležni osrednje pozornosti. Novi program je vzbudil največ zanimanja. Res je, da smo tudi do sedaj izdelovali zapiralne stroje, vendar pa je ob prikazu novih, vendarle čutiti našo resnejšo opredelitev v tej smeri. Sodimo, da je potrebno v prihodnje prav v tej proizvodnji posvetiti več pozornosti.

Sam program embalaže, ki je v večji meri že znan našim kupcem, skušamo popestriti z novimi izdelki litografij pa tudi s kako drugo noviteto (letos so to bila konusna vedra dimenzij 2,8 in 4 litre).

Navkljub očitkom, ki spremljajo prireditev v Zagrebu, kot n.pr.: nepotrebnost pomladanske prireditve (s čimer se strinjamo tudi mi), ostaja pomembno dejstvo, da je ZV velika priložnost za skoncentrirano srečanje z našimi kupci, prav teh srečanj pa ni nikoli preveč - še posebej v zaostrenih pogojih gospodarjenja.

Nadaljevanje s str. 3

IZ ZGODOVINE SATURNUSA (II)

1963 (ustava je prinesla velike novosti na področju decentralizacije odločanja o razporejanju sredstev ustvarjenih v neposredni proizvodnji) zlasti v letu 1962 izboljšan sistem nagrajevanja po delu. Omenjene spremembe so stimulatивно vplivale tako na storilnost tako na delovno disciplino v podjetju. Preseganje normalnega učinka se je vstrajno povečevalo in je v letu 1965 doseglo 20,7 % napram 10,3 % v letu 1963.

Navedeni uspehi so omogočili, da že v naslednjem srednjeročnem načrtu postane skrajšanje delovnega časa ekonomska utemeljena poteza. Tretja etapa postopnega zmanjševanja delovnega časa se je končala avgusta 1966. leta, ko je v Saturnusu

bil sprejet 42 urni teden.

Zaključimo prikaz tega obdobja z besedami, ki jih je septembra 1966 izrekel takratni direktor Saturnusa tov. Rakovšček:

»... prav sedaj pripravljamo načrte za boljšo organizacijo dela na vseh področjih naše dejavnosti. V ta namen je bila formirana komisija (iz vrst strokovnjakov) z nalogo, odpraviti zastarele nazore, ki še ponekot obstajajo in zavirajo hitrejši napredek uvedbe znanstvenih metod dela povsod, kjer še dosedaj nismo to uspeli.

Pričakujemo, da bomo s tem povečali delovni polet, zmanjšali škodljive zastoje, nesporazume pri vodenju in kot skrajni cilj dosegli tako ekonomično poslovanje, ki nam bo omogočilo osvojitve novih tržišč in konkurenčnost tudi na svetovnem trgu...«

(nadaljevanje in konec prihodnjic)

TEOL - LJUBLJANA,

proizvajaja:

SOZD BIVET

DO TEOL - LJUBLJANA

TOVARNJA POMOŽNIH SREDSTEV IN SINTETSKIH PRALNIH SUROVIN — Brzjav: TEOL LJUBLJANA — Ziro račun 50103-601-15031 — Uprava: Zaloška 54 — 61001 poštni predal 299-VI — Telefoni: n. c. (061) 44 162, direktor 41 728, šef tehnološko-investicijske službe 41 979, šef splošne kadrovske službe 41 357, šef razvojno-raziskovalne službe n. c. 44 162 — Tovarniška 48, n. c. 41 304, šef nabavne službe 41 268, šef prodajne službe 41 321, šef finančne službe 41 528, šef plansko-analitične službe 41 304, Telex: 31 324

DESET LET PD SATURNUS

Planinsko društvo Saturnus praznuje 10-letnico ustanovitve.

To je dovolj dolgo obdobje, da lahko razčlenimo delovanje in vpliv društva v kolektivni nasploh.

V desetih letih je bilo včlanjenih nekaj nad 730 članov v naše društvo -pretežno članov kolektiva. Vsako leto je aktivnih okoli 300 članov v raznih sferah naše dejavnosti.

V tem času smo organizirali povprečno 20 izletov oziroma tur letno. Izleti oziroma ture so bile prilagojene različnim okusom po težavnosti. Pomladi so bile lažje ture, poleti in jeseni ture v visokogorje - nad 2000 m. Redno se udeležujemo tudi tradicionalnih pohodov: na Porezen, na Stol, na Snežnik in na druge vrhove, ki so imeli določen pomen v NOB. Skoraj vsako leto smo organizirali kakšen množičen izlet, ki je bil namenjen predvsem tovarišicam, ki številčno prevladujejo v našem kolektivu. Naj navedem samo nekatere: 100 Saturnužank na Triglav, 80 Saturnužank na Grintavec, 60 Saturnužank na Sedmera triglavska jezera, 50 Saturnužank na Korošico.

Vsako leto obiščemo enega ali dva vrhova v Jugoslovanski planinski transverzali - po dva v vsaki republiki. Bili smo že v Črni gori, Bosni in Hercegovini in v Makedoniji.

Posebej pa želim omeniti »Ščurkov pohod«, posvečen soustanovitelju društva in predanemu planincu. To je že tradicionalni izlet, ki poteka od dvorišča tovarne Saturnus v Mostah peš do naše kočice na Mali Planini. Letos bo ta izlet že devetič zapored. Kljub težavnosti pa je zaradi pestrih dogajanj vedno med najbolj obiskanimi izletmi.

Ob tej priliki z ponosom ugotavljamo, da v vseh teh letih nismo imeli niti ene nesreče na naših izletih, predvsem zaradi dobre organizacije izleta od strani naših vodičev kot so: Slavko Gerlica, Marjan Bernik, Miro Živic, Polde Urajnar, Mirko Finc, Srečo Kopač, Tone Krisper, Franci Oražem-Nani in drugi.

Naše planinsko društvo ima dve sekcije (DO Zmaj in Yulon), ki samostojno in v okviru našega društva prirejata izlete.

Naše PD zadnja leta sodeluje s Planinskim društvom ŠPIK. Skupaj smo organizirali uspelo predavanje MAKALU in MOUNT EVEREST s predavateljem Stanetom Belakom - Šraufom, udeležencem obeh ekspedicij. Razen tega so naši planinci pomagali nadelati pot od Kamnika do doma v Kamniški Bistrici planinski dom društva ŠPIK, ki je bilo zadolženo za to akcijo.

Zadnje čase zelo dobro sodelujemo z MDO in RZS. Moram pa reči, da se pri zbiranju obveznic za gradnjo doma na Kredarici kot društvo nismo zelo pokazali.

Že dalj časa so naši člani aktivni v organih TTKS v naši občini. Imamo predstavnike v IO TTKS in v zboru uporabnikov v skupščini TTKS, tako smo redno na tekočem z vsemi dogodki in novostmi v delu TTKS in SITKS Moste-Polje.

V letošnjem letu je obiskovalo tečaj za planinske vodnike 7 naših članov. Vseh 7 je uspešno opravilo tečaj. Računamo, da bomo drugo leto poslali še najmanj 5 naših članov na ta tečaj in enega na tečaj za Gorsko stražo - čuvanje narave.

REKREACIJA MED DELOVNIM ČASOM

Etelka Čečelič

V delovni organizaciji si že nekaj časa prizadevamo, da bi rekreativna aktivnost ne bila omejena le na popoldanski čas in vikend, temveč, da bi skozi vse leto potekala tudi v času delovnega procesa. Uvajanje aktivnosti v proces dela, v času 30 in 10 minutnih odmorov, zahteva prostorsko ureditev z določenimi pripomočki in številom kadra. Za enkrat nimamo ne eno ne drugo. Razen tega ima naša delovna organizacija veliko zaposlenih (cca 1800 ljudi), ki delajo v petih med seboj oddaljenih obratih, kar otežuje delo pri organizaciji in izvajanju rekreativnih aktivnosti.

Vsi vemo v kakšnih pogojih delajo delavke in delavci za tekočimi trakovi, kjer stroji narekujejo tempo dela. Tisti, ki delajo za trakom si prizadevajo izpolniti normo, določeno po Work factor metodi, ne glede na okoliščine, v katerih delajo. Njihovo delo poteka v hrupnih prostorih, pri nezadostni osvetljenosti, ob prepihu, z neprimerno temperaturo zraka, v stoječem ali sedečem položaju, povrhu pa je delo enolično ter telesno in duševno precej naporno.

Položaji, v katerih delavke in delavci vztrajajo osem ur dnevno, pogujejo neugodne učinke na organizem: tako nastanejo slabe držice zaradi ukrivljenosti hrbtenice in oslabiljenosti hrbtenega in trebušnega mišičevja; ploska stopala zaradi preobremenitve in popuščanja stopalnih mišic, temu sledijo bolečine v hrbtenici; srce in drugi notranji organi počasi pešajo, ker je otežkočen krvni in dihalni sistem. Zgoraj omenjeni pogoji dela pa povzročajo povečano živčno napetost. Osemurno ponavljanje istih gibov (kar pomeni, da so toliko časa obremenjene samo določene mišične skupine, druge pa ne) povzroča okvare lokomotorne - gibalnega aparata (roke, noge, hrbtenica).

Prav zaradi omenjenih posledic je pripravljen letošnji program rekreativne dejavnosti med delovnim časom.

Letošnji program rekreacijske dejavnosti med delovnim časom je namenjen za TOZD Tovarna avtoopreme. Na prostoru omenjene TOZD so primerne asfaltna in travnate površine, katere že izkoriščamo, saj se zaposleni udeležujejo aktivnosti v času 30 minutnega odmora. V poletnih mesecih pa nameravamo pripraviti (nekaj tudi s prostovoljnimi delom) še nekatere druge objekte, tako da bo aktivnost čim bolj pestra. Aktivnosti, ki že potekajo, menjavamo vsake 14 dni, ker upoštevamo izmensko delo. Zanimanje zaposlenih za aktivnosti je za začetek kar zadovoljivo, pa vendar ne še tako kot bi moralo biti. Vsekakor pa imamo vsak dan nekaj tekmovalcev in še več gledalcev, tako poligon med odmorom rahlo spominja na športno prizorišče. Povsem zadovoljni bomo šele takrat, ko se bo razmerje med gledalci in tekmovalci obrnilo.

Razumljivo je, da vsi vedno ne morejo biti zadovoljni z izbiro aktiv-

nosti, ker jim pač nekatere vaje ne »ležijo«, kljub temu da so vse koristne. Toda tu je priložnost, da se preizkusijo v različnih aktivnostih in s tem nehote prispevajo k omejevanju prej omenjenih posledic.

Naj navedem nekaj učinkov posameznih aktivnosti: tek, skok v daljino z mesta in poskakovanje v vreči krepijo stopalne mišice in mišice nog ter razvijajo eksplozivno in repetitivno (ponavljajočo) moč; metanje in nošenje žoge krepita mišice rok, ramenskega sklepa in hrbta; nošenje predmeta na glavi in hoja po gredi razvijata spretnost, ravnotežni občutek, lepo držo; vodenje in barantanje z žogo nasploh razvijata spretnost in občutek gibanja v prostoru. Tako kot imajo navedene aktivnosti, ki smo jih že izvajali, učinek na organizem, tako bodo imele učinek tudi aktivnosti, ki so v programu in jih bomo izvajali v prihodnosti. Poleg teh učinkov pa je skupno vsem aktivnostim, da krepijo srčno mišico, žilni sistem in dihalne poti.

Kako se delavci po aktivnosti počutijo ne vem, vendar mi število udeležencev in tudi število gledalcev zgovorno priča o tem, da so v večini zadovoljni. Prepričana pa sem, da se bo število udeležencev povečalo takrat, ko bodo neaktivni sodelavci, gledalci in tisti, ki ne pridejo niti na prizorišče rekreacije, premagali zadržke sramu zaradi neznanja in nerodnosti pri izvajanju aktivnosti, zaradi starosti in obilnejše postave in podobno. Če bomo tekmovali sami s seboj in ne zato, da bomo pred sodelavci pokazali kaj zmoremo, nam nobena aktivnost ne bo dolgočasna, smešna ali neumna. Zavedati se moramo, da človeka spremlja igra vse življenje, od rojstva do smrti, zato se ne smemo sramovati igranja. Tisti pa, ki se ne znajo igrati in ob igri zabavati, pa čeprav na svoj račun, ostane zadržan, zagrenjen, nezadovoljen, v družbi vedno ob strani. Človek je pač biopsihosocialno bitje, kar pomeni, da je biološko bitje v vseh svojih funkcijah, da ima svojo duševnost in potrebo po življenju v družbi. Čutili potrebo po družbi predvsem pa potrebo po gibanju, in da bi jim udeležba pri aktivnostih postala vsakodnevna navada tako kot hranjenje, umivanje, delo, saj s tem koristijo sebi in svojemu zdravju pri odklanjanju negativnih vplivov civilizirane in avtomatizirane družbe.

Še nekaj podatkov o že izvajanih aktivnostih v času 30 minutnega odmora v TOZD Tovarna avtooprema. Udeležencev, kot sem že omenila, je bilo razmeroma lepo število: tako se je v skoku v daljavo z mesta pomerilo 63 sodelavcev, v teku na 60 m 47, v metu medicine 75 in v poligonu 45 sodelavcev.

Doseženi rezultati:

aktivnosti	najboljši rez.	najslabši rez.
skok v daljino	280 cm	125 cm
met medicine	20 m	4,5 m
tek na 60 m	8,0 sek	19,0 sek
poligon (70 m)	26,9 sek	1:07,1 sek

Na razglasnih deskah po obratih proti objavljamo rezultate, ki povedo, kdo od udeležencev je najhitrejši, kdo pa najpočasnejši. Rezultat pa je tudi pokazatelj posameznim udeležencem, če so z večkratno vadbo kaj napredovali ali ne.

Naj povem, da se z enkratno udeležbo aktivnost še spozna, z vsakodnevno vadbo pa postanemo hitrejši, spretnejši, močnejši, vzdržljivejši.

Iz spominov Pepce Kardelj

Vem, da me je kot delegatko poslal na kongres pokrajinski komite Slovenije, ker sem bila že najmanj leto dni članica tega komiteja. Tudi zaradi tega so me poslali na kongres, ker sem bila delavka, zakaj tiste čase je bilo bolj malo delavk v partiji. Takrat sem delala v tovarni »Saturnus«, v velikem podjetju, ki je šlo tudi do 700 delavcev, med katerimi pa je bilo, vsaj v začetku, bolj malo komunistov. Pozneje smo partijsko organizacijo v naši tovarni okrepili, jo razširili z novimi člani in poskrbeli za njihovo idejnopolično vzgojo. Zelo dobro se spominjam tiste poti na kongres, saj se nas je držalo precej smole. V skupini smo bili trije: Leskošek, Kardelj in jaz. Peljali smo se s kolesi, potem smo morali peš. Vodil nas je neki revirčan, ki je zgrešil pot. Tako smo tavalili dolgo v noč in tovariši so mislili, da smo se izgubili, da ne bomo prišli na kongres. Tovariš, ki nas je spremljal, je vso pot preklinjal. Okoli polnoči smo le prišli na čebine. Kongres je bil v majhni kmečki sobi. Na tem kongresu sem bila izvoljena v CK KP Slovenije. Od udeležencev kongresa sem nekatere poznala, zakaj srečevala sem jih pri skupnem delu. Med njimi so bili Ignac Tratar, Perko, Marinko in še drugi.

Sklepe kongresa smo uresničevali prek partijskih organizacij. V Saturnusu smo jih skušali spraviti v življenje, kakor smo pač znali in mogli. Nismo imeli kakih posebnih možnosti, da bi lahko učinkovito delovali. Veliko so nam koristili komunisti intelektualci, ki so prihajali v našo partijsko organizacijo. Tako smo prišli v stik s tov. Tomšičem, Vilfanom in drugimi, ki so kaj pogosto prihajali med nas.

Nika Miklavc (57) dela v Saturnusu že 12 let. Je analitik v plansko-analitskem oddelku službe za poslovno informatiko in finančno poslovanje.

Kaj obsega vaše delo?

Predvsem spremljam prodajo naših izdelkov na domačem tržišču ter gibanje Saturnusovega izvoza. Potem je tu mesečni plan in dnevna realizacija prodajne službe ter posredovanje podatkov in dokumentacije med oddelkom za obdelavo podatkov in prodajno službo.

Zdaj bi pa prešli na temo, zaradi katere sva se zmenili za miniportret, to je vlak bratstva in enotnosti. 7. junij je dan slovenskih izgnancev. Med vojno ste bili izgnani v Srbijo. Ali bi lahko povedali kaj o tem?

Živeli smo na Brdu pri Lukovici in julija 1941. leta so Nemci našo družino, skupaj nas je bilo deset, izselili v Srbijo, od koder smo se vsi živi in zdravi vrnili domov septembra 1945. Dva brata in sestra so prišli že pred nami, ker so se ob osvoboditvi Brusa leta 1944. pridružili bosanskim enotam. Ker smo bili velika družina, smo bili ob prihodu v Brus razporejeni v samostojno stanovanje in tako nismo bili vezani le na eno družino. Hranili smo se v slovenski menzi, ki smo jo ustanovili takoj ob prihodu, vzdrževali pa smo jo z dotacijo občine. Denarna pomoč je bila vsa leta enaka, čeprav je vrednost okupacijskega dinarja v štirih letih neprestano padala. Prisiljeni smo bili, da smo tudi sami kaj zaslužili, kar pa je bilo težko v kraju z le okoli 250 prebivalci. Zaslužek je bil možen le z ročnimi deli, pomagali smo v družinah in pri raznih kmečkih opravilih. Sama sem v glavnem pletla. Vsi otroci smo bili šoloobvezni - od fakultete do srednje šole - vendar nihče od nas vsa štiri leta ni hodil v šolo, le ena sestra je končala srednjo ekonomsko šolo v Nišu. Sicer mladi pri vključevanju v družbeno življenje v Brusu nismo imeli težav in stiki med družinami so nastali prav preko mladih.

Kdaj ste se po vojni zopet prvič povezali s prebivalci Brusa?

Do leta 1974 skoraj da ni bilo kontakta s tamkajšnjim prebivalstvom, pa tudi vlak bratstva in enotnosti je bil organiziran do letos le na Gorenjsko in Štajersko. Pred šestimi leti sva se s sestro prijavi za vlak bratstva in enotnosti, ki je bil namenjen v Srbijo. Takoj po prijavi sva dobili gostitelje brez gostitelja namreč ne moreš biti udeleženec tega vlaka - in ko sva po tolikih letih zopet prišli med stare

znance, je bilo, kot bi se šele včeraj razšli. Med tem jih je veliko odšlo iz Brusa, vendar smo preko ostalih zopet navezali stike. Tako smo letos že drugič sprejeli naše medvojne gostitelje v naših domovih in letos smo sestre in bratje imeli kar deset gostov; pred dvema leti v Srbiji nas je bilo namreč tudi deset gostov. Takrat sem odpeljala s seboj tudi svoje otroke, ki so se spoprijateljili z mladimi v Brusu in od takrat se skoraj vsako leto srečamo, čeprav vozi vlak bratstva in enotnosti le vsaki dve leti.

Da bi bilo letos srečanje čimbolj pristno, smo organizirali piknik na Brdu, vseh skupaj nas je bilo okoli 50. Zbrali smo se vsi, sestre in bratje z družinami, povabili smo še družino iz Kranja z gosti iz Brusa in znance, ki živijo zdaj v Mariboru in so bili med vojno prav tako izseljeni v Brus. Bilo nas je precej članov takratne brusovske medvojne mladinske družine. Moja gostja je želela srečati svojega partizanskega soborca, Ljubljančana, ki smo ga uspeli odkriti in smo ga tudi povabili. Ljubljana je tokrat prvič sprejela vlak bratstva in enotnosti, pred štirimi leti smo naše goste sprejeli v Kranju. Vlak je pripeljal 5. julija ob dveh in odpeljal 8. julija ob štirih. Uradni program je bil skrbno pripravljen, med drugim so si gostje iz Srbije lahko ogledali Litostroj, kulturno prireditev v Dražgošah, udeležili so se proslave dneva slovenskih izgnancev 7. junija v Škofji Loki, kjer je bil tudi piknik. Letos pa je vlak bratstva in enotnosti prvič pripeljal tudi delegacije drugih republik.

Kaj pomeni vlak bratstva in enotnosti za mlade, ki niso doživeli vojne?

Ko so se naši otroci prvič odpeljali z vlakom bratstva in enotnosti v Srbijo, so se jim srečanja globoko vtisnila v spomin in prav nobeno opisovanje in pripovedovanje tega ne bi moglo nadomestiti in zagotovo se bodo želeli udeležiti vseh naslednjih srečanj. Med udeleženci vlaka so tudi pionirji in takc se poznanstva in prijateljstva prenašajo iz roda v rod, ustvarjajo se nove vezi in to je najlepši način, da se ohranja in krepi bratstvo in enotnost naših narodov.

(Pa še nekaj: Tov. Miklavčeva je vnukinja slovenskega pisatelja Janka Kersnika).

Anamarija Plesničar

ZAJCI IN »FINANCERI«

Ljubiša Savović

Življenska pot me je pregnala iz vasi v mesto. V velikih mestih kmečki otroci ne morejo razumeti nekaterih navad. Zato se težko vživijo in jih pogosto obda občutek izgubljenosti in žalosti po vaški preprostosti. Najbolj je bolela misel, da nikoli več ne bom videl ljubih zajcev. Pa sem se motil. Končno sem našel mestne zajce. Kadar se srce stisne ob spominu na moje otroške zajce, stojim pod okni naših »ekonom-birojev«. Ti so tako podobni mojim zajčkom, da z malo domišljije lahko najdem nadomestilo stari ljubezni. Podobnost je tako velika, da je popolnoma vseeno ali vam pripovedujem o zajcih ali o pisunih. Odločil sem se za zajce, ker imajo to prednost, da ne znajo ugovarjati.

Stara mama (dušica zlata, kot vse stare mame) mi je kupila zajca in zajklo. Bila sta zelo »brihtna«, za to sorto živali še preveč. Za skupno gospodinjstvo štale (tu so bile še kure, koze, nekaj psov in mačk, največ pa je bilo vprežne živine) sta zajca zelo hitro opravljala vse knjigovodske posle. To je trajalo le pičlih dvajset dni, pa se je zajkla že zredila... Dvajset majhnih zajčkov je tako hitro preskakovalo iz razreda v razred, da sta oče-zajec in mati-zajkla lahko razdelila svoje delo na 12 delov.

Mladi zajčki so se naučili vsak svoj delček. Prvi problem je nastal, ko je eden izmed mladih zajcev pobral šila in kopita in se napolil v sosedovo štalo. Nastala je prava zmeda, saj ostalih enajst zajčkov ni moglo izračunati koliko detelje bo potrebno za zajterk, enostavno zato, ker je ta račun imel v glavi samo »izdajalski zajček.« Hitro se je sestalo »telo« šestih delegatov domačih živali in odločilo, da pošljejo najbolj olikanega člana kolektiva, rdečega petelina, k sosedu, naj zaprosi pobeglega zajčka, da se vrne k svoji »čredi«. Petelin je dobil pooblastilo, da obljubi izgubljenemu sinu-zajcu več detelje za zajtrk, povrhu pa še primernejši in večji prostor v štali. Zajček se je vrnil, toda problemi so postali večji. Ljubosumni na nove ugodnosti svojega bratca, so zajčki kar po vrsti pričeli uporabljati njegovo metodo. Problem je nekoliko blažila zelo plodna mati-zajkla, pa tudi njene hčere in vnukinje so kar hitro zrasle do porodniškega statusa. Po štali je mrgolelo zajcev, da jih zlepa ni bilo mogoče prešteti. Sedaj so vsi poznali le po eno številko in če

(ali, izpoved kmečkega otroka, ki je tako neumen, da ne more razumeti oploditvenih zakonov birokracije)

je kak zajec le za trenutek šel (recimo na malo potrebo) je nastala prava zmešnjava. Oslu, ki se je upal vprašati zakaj rabimo toliko mini-matematiziranih zajcev je oče-zajec odgovoril: »Vse več nas je, zato pa je potrebno vpeljati nove team metode«. Osel je videl, da je v štali gneča, vendar je mukoma pod kupom zajcev spoznal kako vprežno žival. Še sreča, da so tudi kravam, konjem in bikom vse bolj poganjala dolga oslovsko ušesa.

Nekega zgodnjega-pomladanskega dne je v štalo, »od zgoraj«, prišel paket anti-bebi pilul ter ukaz, da se mora naraščaj zmanjšati. Oče-zajec je bil v skrbeh, kako se bo naprej razvijal račun, če ne bo mladih moči. Oslu je le za trenutek šnilo: »Mogoče pa je toliko nove matematike samo zato, ker je preveč zajčkov, mogoče se zajčki ne množijo zaradi računov, ampak obratno.« Vseeno je bil raje tiho. Mama-zajkla je zagodrnjala: če hočete, da požiram te tablete, potem mi kupite računski strojček, takega kot imajo naši sosedi. Vsi so se spomnili, da je nekeje v vlažnem kotu štale že tak strojček in, da je pri njegovem nakupu mama-zajkla obljubila zmanjšati število svojih potomcev na polovico. Spomnili so se tudi tega, da je navkljub obljubam število zajcev dvakrat hitreje naraščalo. Privlekli so na dan zarjavelo računalo in ugotovili, da so potrebne nove investicije, pa čeprav ne znamo niti s starim strojčkom računati... In... še veliko bi bilo za povedati... a končajmo s sedanjo sliko v štali moje stare mame:

Krave v vimenih čutijo, da se je nek zajec uštel, kadar je določil uro za molžo. Čeprav jih neznosno boli skorajda neslišno »mukajo«. Konji tu pa tam potolčejo s kopiti po tleh, še vedno pa ne znajo dvigniti noge na mizo. Oslu zmeden zmajujejo z glavno. Izračuni so vse bolj zamudni in megleni. Kljub temu zajci hodijo vse bolj zravnano, včasih le po zadnjih tacah. Kaj bi se temu čudili, saj nihče več ne more trditi, da jih je preveč, tj., da so odvečni. Za njihovo matematiko jih je vse premalo, povsod so iskani, ker pri sosedih velja isti račun. Zato so ti zajčki zelo ponosni in pogumne živali, le pravljice še dvomijo v njihov pogum. A kaj, ko so menda edina žival, ki jim niti atomska bomba ne more do živenga.

PODUK:

Če nočeš ostati osel naredi dvodnevni tečaj za zajca.

REŠITEV KRIŽANKE

NOVIGRAD, KARAKALA, ARAD, LED, ROK, OST, PA, LIV, OTOKAR, TUR, ASKET, ANAPA, OBI, ALE, TRAPER, ALIGATOR, VARAN, RENATA, KRAVATA, EK, A, ED, MAKIJA, TANANARIVE, KOMI, OK, KARAVANA, ION, ZENON, A, OKNO, VERONA, RS, BA, V, OMANAT, MIK, LA, RS,

DNO, DUBROVNIK, AKRA, CA, ELABORAT, ROSSINI, KATEDER, NAPEV, LM, KOSTARIKA, NIAGARA, BOKS, RTANJ, RL, IN, ERNANI, RTINA, ACA, RJA, OKAPI, IZOLA, GE, AB, PANONIJA, A, ELEA, NAM, TENIS, MEDALJA, OK, IZA, IRAN, DIGITRON, ON, P, AT, AGA, BAT, URI, LAN, TEA, RAPIR, OLINT, FRNIKOLA, OPATIJA, ANKARAN.

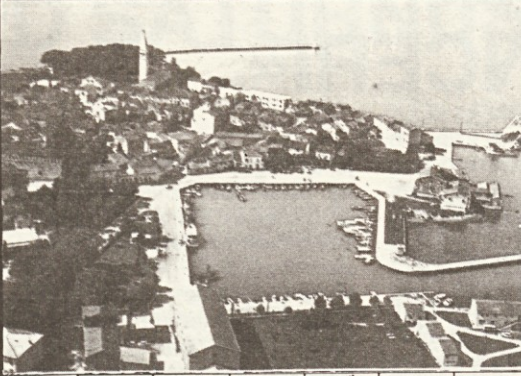

SODELUJTE

Na počitnicah ste bili, sedaj ste ob morju ali pa se šele

odpravljate. Pošljite par besed o vtisih... Prav vam bo prišel »honorarček«, ker so vas naši gostinci verjetno obrali do gola.

KRIŽANKA

Rešitev križanke na str. 11

	KEMIČNI SIMBOL ZA DUŠIK	GLINASTA PIŠČAL	ELEMENT EL INSTALACIJE VGRAJEN V TOKOK KROGE	DRŽAVA V AZIJI	STRUPENA KAČA	RDEČI KRIŽ	MESTO V BELGIJI	ORODJE ZA DOLBENJE LESA	
								ALAIN DELON	
		RIMSKI CESAR							
		MESTO V ROMUNIJ				ZMRZNJEVA VODA ENAKA SAHOGLAS.			
		SLOV. ATLET KOPITAR KEM. SIMB. ZA LANTAN			KONICA			REKA NA HRVAŠKEM	
H	REKA V IRANU	MORJE MED AFRIKO, AZIJO IN EVROPO	MONGOLSKI POGLAVAR	ST. GRŠKI VOJSKO VODJA	SORODNICA	LIJAK, LIJEC			ALBIN BRATUN
								MEHIŠKI SLIKAR DIEGO	PANČEVO HIMALATSKA KOŽA
DO SEBE VZDRŽEN ČLOVEK						ČRNOMORSKO LETOVIŠČE VODNA ŽIVAL			IZUMRLO EVROPSKO DIVJE GOVEDO
LOVEC NA KOŽUHO-VINO									ANGLEŠKO SVETLO PIVO GORSKI DESEVALNI ČOLN
PEVKA TEBALDI						ZEUSOVA LJUBICA	SAMOVEZNIK JANKO KERSNIK	EDVARD KARDELJ KEM. SIMB. ZA AKTINON	ŽENSKO AVSTRIJA DOBA, VEK
EDVARD (SKRAJ-)		SREDOZEM. GRANIČEVJE PRIPOMOČEK ZA MERJENJE				GL. MESTO MADAGASKAR. KEM. SIMB. ZA KALIJ			ČEŠKI KRITIK IN LITERARNI ZGODOVINAR ARNE
TRGOVSKI POMOČNIK				SVETO-PISEMKA OSEBA		VSE V REDU (ANGL.) ATLANTSKI PAKT			SPREVOD TRGOVCEV ALI ROMARJEV S KAMELAMI
	ST. GRŠKI FILOZOF GORSKI PRELAZ V AVSTRIJI								
MESTO V ITALIJI								PRODATALNA Ž. RIBAMI	VARSTVO, ODPRTINA V STENI
OMANSKO CARSTVO								RIBIČ STANE ISTRSKE JOVORNE ŽIVALI	KEMIČNI SIMBOL ZA BARIJ
RISTO SAVIN	SPODNJI DEL POSODE RADO SIMONITTI					NEKDANJI RUSKI VLADARJI	SLOVENSKI GLASBENIK SOSS	ČAR MIT. LETALEC KAROV OČE	ŽENA UMRELEGA KOMIKA CHAPLINA
GLAVNO MESTO GANE				IVAN KOVAČIČ	V STAREM VEKU RIMSKA PROVINCA	OTOK V JADRANU			
ITALIJANSKI SKLADATELJ GIOACHINO									KEM. SIMB. ZA VANADIJ
Ljubljanske MLEKARNE		ORIENTAL. PRAŠEK ZA LASE	DRŽAVA V SREDNJI AMERIKI SARAJEVO						MELODIJA NEMSKA PESNICA SEIDEL
ŠPORT TRDIH PESTI				GORA V SRBIJI ŠVED. KEMIK ALFRED					
VERDIJEVA OPERA					GORSKI VRH, KOPA AN. POROČ. AGENCIJA				
ŽELEZOV OKSID				VRSTA ŽIRAFE PRELAZ NA VELEBITU			MESTO V SLOVENSKEM PRIMORJU OVOJ, OVITEK		TELESNI POLOŽAJ V JOGI
GREIG EDVARD		ZAČETEK AZBUKE ŽENSKO IME		V STAR. VEKU RIMSKA PROVINCA OB DONAVI POGAN, ŽID					AMPER ČRTA NA ZEM. LJEVBILU, KI VEČ VSE KRAJE Ž ENAKO VIŠINO
GLAS SATURNUSA	MINATTI IVAN	MESTO KJER JE BILA GRŠ. FILOZOF ŠOLA KEM. SIMB. ERBIJ			GLAVNA REKA V TAJSKI TROPSKI LENIVEC		IGRA Z ŽOGICO ŽEM. OŽINA NA HALAKI		
KOLAJNA, ODILKOVANJE					ENAKOMERN TEK KONJA	OSKAR KOVAČIČ ST. LATINSKI PREVOD SE TEGA PISMA		JUNAKINJA IZ ROMANA APRIL FRAN. FILM IGRALKA MARIE-JOSE	
PERZIJA				TOVARNA ELEKTRONSK. RAČUNALN. V BUJAH					OSEBNI ZAIMEK
									DEL STROJA ZAPOREDNI ČRKI
				ARABSKI ŽREBEC		NEKDANJI TURŠKI VELIKAŠ SUKANEC			ŠVICARSKI PRAKANTON LUKA V IZRAELU
				INDUSTRIJ. RASTLINA			KEMIČNI SIMBOL ZA NIKELJ	TUJE ŽENSKO IME TRDINA JANEZ	DOLGOZEK BORILNI MEČ NOMEN NESICIO
				ST. GRŠKA KOLONIJA NA POLOTOČJU BALKANIKI KEM. SIMB. ZA KISIK				KROGLICA, NIKA SAHOGLASNIK	
									MESTO V SLOVENSKEM PRIMORJU